

Yargıtay Kararları Işığında Fikri Mülkiyet Hukukuna İlişkin Ticari Davalar^(*)

*Commercial Cases Related to Intellectual Property Law in the Light of the
Court of Cassation Decisions*

Burakcan YEDEK

Doktora Öğrencisi

Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

*Ticari Dava,
Fikri Mülkiyet Hukuku,
Dava Şartı
Arabuluculuk,
Objektif Dava
Birleşmesi,
Görevli Mahkeme.*

Öz

Fikri mülkiyet, geniş anlamda, endüstriyel, bilimsel, edebi ve sanatsal alanlardaki fikri faaliyetlerden kaynaklanan hakları kapsamaktadır. Fikri mülkiyet hukukunun ekonomik boyutu ve fikri mülkiyete konu hususların uzmanlık gerektirmesi gibi sebeplerden ötürü uzman mahkemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple Türk hukukunda, fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için ihtisas mahkemeleri görevlendirilmiştir. Ancak bazı durumlarda içinde fikri ürünleri barındıran uyuşmazlıklarda görevli mahkeme değişkenlik gösterebilmektedir. Dolayısıyla görevli mahkemenin tespiti önemli bir husustur. Zira Türk hukukunda mahkemelerin görev kuralları kamu düzeninden kaynaklanmakta olup bir davanın görevsiz mahkemede açılması, davanın reddine; görevsiz mahkemede görülmesi ve karar verilmesi ise kararın kaldırılmasına ya da bozulmasına sebep olmaktadır. Çalışmada uygulamada sıkça karşılaşılan fikri ürünlerle ilgili uyuşmazlıklarda görevli mahkeme, hangi uyuşmazlıkların dava şartı arabuluculuğa tabi olduğu ve objektif dava birleşmesinde birbirinden bağımsız talepler bakımından dava şartı arabuluculuk konuları incelenmiştir.

Keywords

*Commercial Case,
Intellectual Property
Law,
Mandatory Mediation,
Objective
Consolidation of
Actions,
Competent Court.*

Abstract

Intellectual property, in a broad sense, covers legal rights arising from intellectual activities in the industrial, scientific, literary and artistic fields. Specialized courts are needed for reasons such as the economic dimension of intellectual property law and the fact that intellectual property issues require expertise. For this reason, specialized courts have been appointed in Turkish law to resolve disputes arising from intellectual property law. However, in some cases, the competent court may vary in disputes that involving intellectual products. Therefore, the determination of the competent court is an important issue. For in Turkish law, the rules of jurisdiction as to subject matter arise from public order, and if a case filed before a court without jurisdiction as to subject matter, the case shall be rejected or if it is heard and decided before a court without jurisdiction as to subject matter, the decision shall be rescinded or reversed. The study has examined, the competent court in disputes related to intellectual products, which are frequently encountered in practice; the disputes which are subject to mandatory mediation, and mandatory mediation in terms of independent demands in objective consolidation of actions.

^(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.

Gönderim Tarihi: 13.11.2023, Kabul Tarihi: 29.12.2023.

GİRİŞ

Ticaret hayatının kendine özgü yapısı, hızı, uyuşmazlıkların kısa sürede çözüme kavuşturulmasına duyulan gereksinim gibi etkenlerden dolayı ticari uyuşmazlıklara özgü yargılama usullerine ve bu alanda uzman mahkemelere ihtiyaç duyulmuştur. Türk hukukunda “ticari dava” olarak isimlendirilen bu davalar, asliye ticaret mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Diğer bir ifadeyle bir uyuşmazlık eğer ticari dava olarak nitelendiriliyorsa bu uyuşmazlığı -kural olarak- asliye ticaret mahkemesi incelemekle görevlidir. Hukukumuzda mahkemelerin görevi kamu düzeninden kaynaklandığı için ticari davanın başka bir mahkemede görülmesi davanın usulden reddine sebebiyet vermektedir.

Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuattan doğan hukuk davalarının ticari dava olduğu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda¹ (TTK) düzenlenmektedir. Dolayısıyla fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan bir uyuşmazlığın çözümünde asliye ticaret mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir ancak fikri mülkiyet ile ilgili mevzuatta bu kanunlardan doğan uyuşmazlıklarda ihtisas mahkemelerinin görevli olduğu düzenlenmektedir. Diğer bir anlatımla fikri mülkiyet mevzuatından doğan özel hukuk uyuşmazlıklarında fikri ve sınai haklar hukuk mahkemeleri görevlidir. Her ne kadar fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklar için ihtisas mahkemeleri kurulmuşsa da somut olayın niteliğine göre ihtisas mahkemeleri her zaman görevli olamamaktadır.

Çalışmada önce ticari dava ve ticari dava çeşitleri hakkında kısa bilgi verilecektir. Ardından fikri mülkiyet kavramı ve fikri mülkiyet ile ticari dava bağlantısı anlatılacaktır. Son bölümde ise uygulamada sık karşılaşılan uyuşmazlıklar bakımından görevli mahkeme konusu incelenecektir.

I. TİCARİ DAVA

A. Genel Olarak Ticari Dava

Ticaret hayatının gereksinimlerinden ötürü ticaret hukukunun ayrı bir disiplin olarak gelişmesi, ticari davaların ve ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerinin bazı özel düzenlemelere tabi kılınmasına sebep olmuştur². Zira ticaret hayatı kendine özgü şartlara sahip bir faaliyet alanıdır ve bu alandaki uyuşmazlıkların çözümünde uzmanlık gerekmektedir³. Bu bağlamda uzman mahkemelerde uyuşmazlıklar daha seri bir şekilde sonuçlanabilmektedir.

Belirli uyuşmazlıkların ticari dava olarak nitelendirilmesi ve bu uyuşmazlıklarda özel usul kurlarının uygulanması ile bu alandaki özel ihtiyaçların karşılanması amaçlanmaktadır⁴. Buna göre bir davanın ticari dava olarak nitelendirilmesinin, davanın asliye ticaret mahkemesinde görülmesi ve uyuşmazlıkta özel usul kurallarının uygulanması gibi iki önemli sonucu bulunmaktadır⁵.

B. Ticari Dava Çeşitleri

TTK’de, işin niteliğine göre hâkimin özel uzmanlığa ihtiyaç duymasını gerektiren davaların ticari dava olarak nitelendirilmesi ilkesinden hareket edilmiştir⁶. TTK’de bir davanın ticari dava niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesinde, üç ayrı kıstas öngörülmektedir. Buna göre, başta TTK olmak üzere, kanunda sayılan hususlarla ilgili davalar, başka hiçbir şart aranmaksızın, mutlak ticari dava olarak kabul edilmekte-

¹ 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete.

² BOZER, Ali / GÖLE, Celal: *Ticari İşletme Hukuku*, 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015, s. 123.

³ ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet / KAYA, Arslan / KENDİGELEN, Abuzer / NOMER ERTAN, Nedret Füsün: *Ticari İşletme Hukuku*, 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 115.

⁴ ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 115.

⁵ DELİDUMAN, Seyithan / ORUÇ, Yakup: “Ticari Davalar”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 101; POROY, Reha / YASAMAN, Hamdi: *Ticari İşletme Hukuku*, 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 113.

⁶ BÖRÜ, Levent / KOÇYİĞİT, İlker: *Ticari Dava*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013, s. 7; ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 116.

dir. İkinci olarak TTK m. 4'te sayılan bazı hususlar mutlak ticari dava olarak nitelendirilmemektedir fakat bir ticari işletmeyi ilgilendirmesi koşuluyla ticari dava sayılmaktadır⁷. Son olarak her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları da ticari dava niteliğindedir.

1. Mutlak Ticari Dava

Mutlak ticari davalar, tarafların sıfatına, işlem veya fiilin ilgili olduğu işletmenin ticari olup olmadığına bakılmaksızın, kendiliğinden ticari dava niteliği taşımaktadır⁸. Mutlak ticari davalar, TTK'nin 4. maddesinde veya özel kanunlarda özel hükümler getirilerek düzenlenmektedir. Buna göre aşağıdaki hususlardan doğan hukuk davaları, mutlak ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılmaktadır:

- TTK'de düzenlenmiş olan tüm hususlar,
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda⁹ (TMK) düzenlenen rehin karşılığı ödünç (TMK m. 962-969),
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda¹⁰ (TBK) düzenlenen bir malvarlığının veya işletmenin devri, diğer bir işletme ile birleşmesi ve şekil değiştirmesi (TBK m. 202-203); rekabet yasağı (TBK m. 444-447); yayın sözleşmesi (TBK m. 487-501); kredi mektubu ve kredi emri (TBK m. 515-519); komisyon sözleşmesi (TBK m. 532-545); ticari temsilciler, ticari vekiller ve tacir yardımcıları (TBK m. 547-554); havale (TBK m. 555-560); saklama sözleşmesi (TBK m. 561-580),
- Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuat,
- Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümler,
- Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemeler.

TTK'nin 4/1 maddesinde sayılanlar dışında bazı kanunlarda da mutlak ticari davalara yer verilmektedir. İflas davaları [2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu¹¹ (İİK) m. 154/3], konkordato davaları (İİK m. 296), kooperatiflerle ilgili davalar (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu¹² m. 99) örnek olarak gösterilebilir.

2. Nispi Ticari Dava

TTK'nin 4/1 maddesine göre, her iki tarafın ticari işletmesi ile ilgili hususlardan doğan hukuk davaları, nispi ticari dava; çekişmesiz yargı işleri ise ticari nitelikte çekişmesiz yargı işidir. Buna göre, her iki tarafın ticari işletmesini ilgilendiren davalar, nispi ticari davadır. Diğer bir ifadeyle taraflardan yalnız birinin ticari işletmesiyle ilgili olan uyuşmazlıklar, nispi ticari davaya vücut vermemektedir¹³.

Haksız fiilden kaynaklanan bir davanın ticari dava olarak kabul edilebilmesi için haksız fiilin her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olması gerekmektedir. Örneğin ticari taşımacılıkta kullanılan bir nakliyat aracının geri geri hareket ederken fabrika binasına çarpıp zarar vermesi durumunda, bu haksız fiilden doğan dava ticari dava olmaktadır¹⁴. Bu uyuşmazlık, asliye ticaret mahkemesinde görülmektedir.

⁷ Öğretide bu hususlardan doğan davalar bakımından "yarı-nispi ticari davalar" şeklinde bir ayırım da yapılmaktadır. Bkz. BOZKURT, Tamer: *Ticari İşletme Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 296.

⁸ ŞENER, Oruç Hami: *Ticari İşletme Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 139; POROY / YASAMAN, s. 116; BAHTİYAR, Mehmet: *Ticari İşletme Hukuku*, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 91; AYHAN, Rıza / ÇAĞLAR, Hayrettin / ÖZDAMAR, Mehmet: *Ticari İşletme Hukuku*, 15. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 77; BOZER / GÖLE, s. 123; ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 117; BÖRÜ / KOÇYİĞİT, s. 9.

⁹ 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete.

¹⁰ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete.

¹¹ 19.06.1932 tarihli ve 2128 sayılı Resmî Gazete.

¹² 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmî Gazete.

¹³ ARKAN, Sabih: *Ticari İşletme Hukuku*, 20. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015, s. 107; BOZKURT, s. 298; BAHTİYAR, s. 94; AYHAN / ÇAĞLAR / ÖZDAMAR, s. 89; BOZER / GÖLE, s. 126.

¹⁴ ŞENER, s. 132.

Tüzel kişi tacirlerin adi sahaları bulunmadığından ötürü¹⁵, bir anonim şirketin genel kurul toplantısı yapabilmek için tacirden salon kiralaması olayında, bu sözleşmeden doğan bir uyumsuzluk, ticari dava sayılmaktadır¹⁶. Ancak gerçek kişi tacirler bakımından durum farklıdır. Buna göre gerçek kişi tacir bir işlemi yaparken bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını bildirirse ya da işin niteliği ticari saymaya elverişli değilse bu iş, adi iş sayılmaktadır¹⁷. Diğer bir ifadeyle somut olaydan aksi anlaşılmadığı müddetçe, gerçek kişi tacirin borçları ticaridir.

II. FİKRİ MÜLKİYET KAVRAMI VE TTK m. 4/1-d BAKIMINDAN FİKRİ MÜLKİYET MEVZUATI

A. Fikri Mülkiyet Hukukunun Oluşumu ve Fikri Mülkiyet Kavramı

Fikri üretim, insanlık tarihi kadar eskidir¹⁸. Fakat fikri ürünlerin hukuken korunması bu kadar önceye dayanmamaktadır. Roma hukukunda fikri ürünün rejimi, somutlaştığı eşyanın hukukuna tabi olmuştur. Diğer bir anlatımla Roma’da soyut olan fikri ürünler üzerinde herhangi bir hak tanınmamaktaydı. Bu bağlamda bir tiyatro eseri kâğıt üzerine yazılmışsa kâğıdın sahibi, eserin de sahibi olarak kabul görmekteydi. Bu yaklaşım, Orta Çağ’ın sonuna kadar sürmüştür¹⁹.

Orta Çağ’da matbaanın icat edilmesiyle birlikte eserler sayısız olarak çoğaltılmaya başlanmış ve bu yolla kazanç elde eden girişimci bir sınıf oluşmuştur. Bu sebeple fikri haklar önem kazanmaya başlamıştır. Öncelikli olarak kitabın basımında görev alan kişilere hukuki koruma sağlanmıştır²⁰. Zaman içinde fikri mülkiyet ulusal düzenlemelere tabi olmuş ve bu düzenlemeler telif hakları ve sınai haklar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1709 tarihinde İngiliz Parlamentosu tarafından kabul edilen Kraliçe Anne Kanunu (*The Statute of Anne*) ile birlikte fikri mülkiyet kavramı oluşturulmuş ve eser sahipliği eserin asıl sahibine, diğer bir ifadeyle eseri oluşturan kişiye verilmiştir. Böylece eser sahipliği konusundaki hukuki koruma üzerinde kanuni altyapı hazırlanmaya başlanmış ve zamanla günümüzdeki şeklini almıştır.

Sınai haklara yönelik ilk hukuki düzenleme ise 1474 tarihli Venedik Patent Kanunu’dur. Yeni buluşlara gerçek anlamda patent ilk kez 1443 yılında Venedik Senatosu tarafından tanınmıştır ancak Senato geniş ve genel mahiyette bir kanunu 1474 yılında düzenlemiştir²¹. Bunu, İngiltere’de Tekel

¹⁵ TTK’nin 19. maddesi uyarınca bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Bu karine, tüzel kişi tacirler arasında sayılan ticaret şirketleri bakımından mutlak olarak nitelendirilmektedir. Fakat burada 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) hükümlerinin ihmal edilmemesi gerektiği yönünde öğretilerde görüş bulunmaktadır. Buna göre ticaret şirketinin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket ettiği hâllerde, somut olayın niteliğine göre, ticaret şirketi tüketici konumunda olabilmektedir. 4077 sayılı mülga Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’dan farklı olarak 6502 sayılı TKHK’de geniş kapsamlı düzenlemelere yer verildiğinden ötürü ticari iş karinesine istisna tanınması gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. BAHTİYAR, s. 69; AYHAN / ÇAĞLAR / ÖZDAMAR, s. 24; BOZKURT, s. 313; AKTÜRK, İpek Yücer: “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt 20, Sayı 2, s. 118. Tüzel kişi tacir olarak kabul edilen amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıf ve derneğin (TTK m. 16) yalnızca işlettiği ticari işletmenin faaliyetlerinden doğan borçları ticaridir. Ticaret şirketlerinde olduğu gibi amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıf ve dernek de tüketici sayılabilmektedir. Bkz. AYHAN / ÇAĞLAR / ÖZDAMAR, s. 26. Konuya ilişkin öğretilerde baskın görüş, tüzel kişi tacirlerin mutlak olarak ticari ve mesleki amaçla hareket ettikleri gerekçesiyle tüketici sıfatına sahip olamayacakları yönündedir. AKTÜRK, s. 126; BAHTİYAR, s. 71. Baskın görüşe göre tüzel kişi tacirlerin adi sahaları bulunmamaktadır. ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 65; POROY / YASAMAN, s. 76; BÖRÜ / KOÇYİĞİT, s. 373.

¹⁶ ARKAN, s. 108.

¹⁷ ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 126.

¹⁸ SULUK, Cahit / KARASU, Rauf / NAL, Temel: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 27.

¹⁹ AYİTER, Nomer: *İhtira Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1968, s. 13; TEKİNALP, Ünal: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 84; SULUK / KARASU / NAL, s. 27.

²⁰ CEBE, Rohat / SUÇİN, Hayrettin: “Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarihçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi”, *Rast Müzikoloji Dergisi*, 2014, Cilt 2, Sayı 1, s. 122.

²¹ Bu Kanun’un düzenlenmesi sürecinde yapılan konuşmalarda “*Aramızda aygıtlar icat etmeye ve keşfetmeye meyilli büyük dahi insanlar bulunmaktadır ve şehrimizin ihtişamı ve erdemi göz önüne alındığında her gün farklı yerlerden bize bu tür insanlar gelmektedir. Şimdi, eğer böyle kişiler tarafından keşfedilen eserler ve cihazlar, onları gören başkaları onları inşa etmesin ve mucidin onurunu elinden almasınlar diye temin edilseydi o zaman daha fazla insan dehasını uygular, keşfeder ve icat ederdi. Böylece toplumumuza büyük yarar sağlar ve toplumumuzun refah seviyesi artar. Bu yüzden bu Konsey’in yetkisiyle, bu Şehir’de topluluğumuzda daha önce yapılmamış herhangi bir yeni ve dahiyane cihaz inşa edecek olan herkesin, bunu Genel Refah Kurulu’ muzun ofisine bildireceği kabul edilmiştir. 10 yıl süreyle bölge ve kasabalarımızın herhangi birinde buluş sahibinin izni ve lisansı olmaksızın söz konusu cihazın aynı ve benzerinin yapılması yasaklanmıştır. Herhangi birisi bu kurala aykırı davranarak buluşun aynısını oluşturursa yukarıda bahsedilen buluş sahibi, ihlalde bu-*

Kanunu ismiyle bilinen 1624 tarihli Kanun, Amerika’da 1790 tarihli Kanun, Fransa’da 1791 tarihli Kanun izlemiştir. Markalarda da benzer bir süreç yaşanmıştır²².

Sanayi devrimiyle birlikte, fikri mülkiyet koruması neredeyse bütün ülkelerin mevzuatına girmiştir. Patent, marka, tasarım gibi sınai hakların modern anlamdaki doğumu sanayi devrimine denk gelmektedir. Diğer bir anlatımla sanayi devrimi, sınai mülkiyetin korumasını doğurmuştur²³. Toplumun bilgi seviyesi, bilgiye erişimi gibi etkenler ülkenin ekonomisini de etkilemektedir. Gerçekten de bilim ve teknolojinin gelişimi, sanayileşmenin hızı, ekonominin gelişimi fikri mülkiyetin korunması ile doğru orantılıdır. Zira günümüzde bilgi, sermayedir²⁴. Ulusal ve uluslararası pazarlarda en çok ticareti yapılan ürünler arasında fikri ürünler de yer almaktadır²⁵.

Sanayileşme ekonomik anlamda fikri ürünlerin genişlemesini sağlamakla birlikte fikri mülkiyeti de etkilemiştir. Bilgisayar programları, veri tabanları, multimedya gibi ürünler fikir ve sanat eserlerinin sanayileşmiş örneklerini oluşturmaktadır²⁶. Diğer bir ifadeyle bu ürünler sınai bir nitelik kazanmıştır²⁷. Teknolojik gelişmeler sebebiyle “fikri ve sınai mülkiyet” kavramındaki “sınai” ve “fikri” ifadelerini kesin bir çizgi ile ayırmak yerine “fikri mülkiyet” şeklinde çatı bir kavram oluşmuştur. Böylece fikri mülkiyetteki iç bölünmeden ayrılıp bütünleşmeye gidilmiştir. Gerçekten de Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (*World Intellectual Property Organization - WIPO*) ve Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması²⁸ (*The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights - TRIPS*) bahsi geçen sınıflandırmayı ortadan kaldırarak fikri mülkiyete geniş bir anlam vermiştir²⁹.

Fikri mülkiyet, geniş anlamda, endüstriyel, bilimsel, edebi ve sanatsal alanlardaki fikri faaliyetlerden kaynaklanan haklar anlamına gelmektedir. Ülkelerin fikri ürünleri korumak için iki ana nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yaratıcıların yarattıkları ürün üzerindeki manevi ve maddi haklarını ve bu eserlere erişimde toplumun yasal haklarını tanımlamaktır. İkincisi ise yaratıcılığı ve sonuçlarının yayılmasını ve uygulanmasını teşvik etmekle birlikte, ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkıda bulunacak adil ticareti teşvik etmektir³⁰. Buna göre fikri mülkiyetin ticari boyutu ve ticaretteki yeri göz önünde bulundurulduğunda fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan uyumsuzlukların alanındaki uzman mahkemeler önünde çözümlenmesi yerinde bir uygulamadır³¹.

B. TTK m. 4/1-d Kapsamında Fikri Mülkiyet Hukukuna Dair Mevzuat

TTK’nin 4/1-d maddesinde fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuattan doğan hukuk davalarının ticari dava olduğu hüküm altına alınmıştır. TTK’deki bu düzenlemede, mülga Türk Ticaret Kanunu’ndaki³²

lunan kişiyi yargıcın önüne çağırma hakkına sahiptir. Söz konusu ihlalcıye yargıç tarafından 100 duka ödeme yükümlülüğü getirilecek ve cihaz derhal imha edilecektir. Bununla birlikte, bu tür herhangi bir cihaz ve aleti almak ve kullanmak hükümetin yetkisi ve takdiri dahilinde olmak üzere ancak bu şartla eser sahibi dışında kullanılabilir, bunun dışında hiç kimse kullanamaz.” ifadelerine yer verilmiştir. Bkz. MANDICH, Giulio: “Venetian Patents (1450-1550)”, *Journal of the Patent Society*, 1948, Cilt 30, Sayı 3, s. 176.

²² SULUK / KARASU / NAL, s. 28.

²³ ORTAN, Ali Necip: “Teknik Ekonomik ve Sosyal İlerleme Açısından Patent Sisteminin Yeri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 1985, Cilt 13, Sayı 2, s. 86.

²⁴ SULUK / KARASU / NAL, s. 36.

²⁵ OĞUZ, Arzu: “Fikri Mülkiyet Hakları ve Geleneksel (Yerel) Bilgi ve Folklorun Hukuki Korunması”, *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi*, 2009, Cilt 9, Sayı 3, s. 10.

²⁶ TEKİNALP, s. 2.

²⁷ TEKİNALP, s. 2.

²⁸ TRIPS, 15.04.1994 tarihli Dünya Ticaret Örgütünü Kuran Anlaşma’nın 1C ekidir. 26.01.1995 kabul tarihli 4067 sayılı Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 29.01.1995 tarihli ve 22186 sayılı Resmî Gazete’de; Anlaşma metni ise 25.02.1995 tarihli ve 22213 sayılı Mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

²⁹ TEKİNALP, s. 2.

³⁰ WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO): *WIPO Intellectual Property Handbook*, WIPO Publication, Cenevre, 2004 (<https://tind.wipo.int/record/28661>, ET: 18.04.2023), s. 3.

³¹ Fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan dava ve işlerde ihtisas mahkemesi olarak fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinin görevli olduğu ve dolayısıyla fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan uyumsuzlukların ticari dava olarak nitelendirilmesinin isabetsiz olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. Bkz. KENDİGELEN, Abuzer: “Yeni Türk Ticaret Kanununun Genel Olarak Değerlendirilmesi ve Başlangıç Hükümleri”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 16, Sayı 3, s. 23; KURT KONCA, Nesibe: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Asliye Ticaret Mahkemesi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2013, Sayı 15, s. 99.

³² 09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı Resmî Gazete.

düzenlemeden farklı³³ ve bilinçli olarak “fikri mülkiyet” kavramı kullanılmıştır³⁴. Eski düzenlemedeki sayma yöntemi TTK’de aynı şekilde kullanılmış olsaydı faydalı model, tasarım, coğrafi işaret, geleneksel ürün adı, entegre devre topoğrafyası, yeni bitki çeşitlerine ait ıslahçı hakları kapsam dışında kalacaktı. Ayrıca ilgili düzenlemede “fikri ve sınai haklar” kavramı kullanılsaydı böyle bir durumda geleneksel ürün adından kaynaklanan uyuşmazlıklar ticari dava olarak nitelendirilemeyecekti. Zira 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu’nun³⁵ (SMK) 2/1-ı maddesi uyarınca sınai mülkiyet hakkı “marka, coğrafi işaret, tasarım, patent ve faydalı model olarak tanımlanmaktadır³⁶. SMK’deki düzenlemede geleneksel ürün adı sınai hak olarak nitelendirilmemektedir³⁷. Benzer şekilde “fikri mülkiyet hakkından kaynaklanan uyuşmazlıklar” şeklinde bir kavram kullanılmış olsaydı geleneksel ürün adları bu kapsam dışında kalacaktı. Zira, geleneksel ürün adları fikri mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmemektedir. Geleneksel ürün adları *sui generis* haktır³⁸. Düzenlemede “fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuat” ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla her ne kadar fikri mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmese de fikri mülkiyet mevzuatında düzenlenen bir konu olmasından ötürü geleneksel ürün adından kaynaklanan uyuşmazlıklar da ticari davadır. Zira fikri mülkiyet hukukuna ilişkin mevzuatta düzenlenen hususlardan doğan davaların, kanunen mutlak ticari davalar olduğu madde gerekçesinde de belirtilmektedir. TTK’nin 4/1-d maddesi uyarınca fikri mülkiyet mevzuatına dair uyuşmazlıklar ticari dava olarak nitelendirilmektedir. Ancak TTK’nin 4. maddesinin devamında herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davaların bu hükmün istisnasını oluşturduğu belirtilmektedir. Buna göre 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndan³⁹ (FSEK) kaynaklanan davalar, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmedeği müddetçe, ticari dava olarak nitelendirilmemektedir.

III. FİKRİ MÜLKİYET HUKUKUNDAN DOĞAN UYUŞMAZLIKLAR

A. Görevli Mahkeme

Bir davanın ticari dava olmasının en önemli sonucu o davanın ticaret mahkemelerinde görülmesi ve buna bağlı özel usul kurallarının uygulanmasıdır⁴⁰. Buna göre TTK m. 4 kapsamına giren davalar, ticari dava niteliğinde olduğuna göre bu uyuşmazlıkların çözümünde görevli mahkeme asliye ticaret mahkemeleri olmaktadır. Bu kapsamda TTK m. 4/1-d’de belirtildiği üzere fikri mülkiyet mevzuatına dair uyuşmazlıklar mutlak ticari dava olduğu için bu uyuşmazlıklarda görevli mahkeme-

³³ Eski düzenlemede “*alameti farika, ihtira berati ve telif hakkına mütaallik mevzuatta*” şeklinde sayma yöntemi kullanılmıştır.

³⁴ “(d) bendinde, TRIPS ile WIPO anlayışına ve dünya literatüründeki gelişmeye uygun olarak ‘Fikri mülkiyet hukukuna’ ibaresine yer verilmiş; ayrıca bu alanın dallarının adını sayma yöntemi terk edilerek, hükmün kapsamı genişletilmiştir. Çünkü, kavram TRIPS ile WIPO’nun terminolojisine uygun olarak *inter alia* fikir ve sanat eserlerine, markalara, patentlere, faydalı modellere, endüstriyel tasarımlara, coğrafi ad ve işaretlere, bitki çeşitleri ve ıslah haklarına, elektronik devrelerin topoğrafyalarına, açıklanmamış bilgilere ilişkin mevzuatı ifade etmektedir. Açıklanmamış bilgiler hariç fikri mülkiyet kapsamına giren bütün konular Türk hukukunda düzenlendiği için, söz konusu bentte, sayma yöntemi yerine dalları ifade eden kavramın kullanılması gerekiyordu.

Diğer yandan, fikri mülkiyet hukukuna ilişkin mevzuatta düzenlenen hususlardan doğan davalar, kanunen mutlak ticari davalardır. Fikri mülkiyet hukukuna ilişkin davaların halen tek yargıçlı, fikri ve sınai haklara ilişkin hukuk mahkemelerinde görülmekte bulunmaları, bu mahkemelerin ihtisas mahkemeleri olarak adlandırılmaları, başka bir deyişle ihtisas mahkemesi olmaları, bu davaları ticari dava olmaktan çıkarmaz; niteliklerini değiştirmez. Fikri mülkiyet davalarına bakan mahkemelerin tek hakimli (MarkKHK m. 71, PatKHK m. 146, EndTasKHK m. 58, CoğİşKHK m. 30), asliye mahkemelerinin bir başkan ve iki üyeli (26/09/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 5 inci maddesi) olmaları, fikri ve sınai haklar mahkemesinin ticaret mahkemesi olmadığı anlamına gelemez. Çünkü, ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde tek hakimli asliye mahkemesi de ticaret mahkemesi sıfatıyla ticari davalara bakmaktadır.” ifadeleri için bkz. TTK Gerekçesi (https://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf, ET: 18.04.2023).

³⁵ 10.01.2017 tarihli ve 29944 sayılı Resmî Gazete.

³⁶ SMK’nin 2/1-i maddesinde “*sınai mülkiyet hakları ile geleneksel ürün adlarına ilişkin...*” ifadelerine yer verilmiştir. Burada da geleneksel ürün adı sınai mülkiyet hakkından ayrı tutulmuştur.

³⁷ SULUK / KARASU / NAL, s. 31; YILDIZ, Burçak: “Sınai Mülkiyet Kanunu Açısından Geleneksel Ürün Adları”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 9, Sayı 1, (Geleneksel Ürün Adları), s. 37; ÖZDEN MERHACI, Selin: “Sınai Mülkiyet Kanunu Bakımından Geleneksel Ürün Adları ve Bu Adlar Üzerindeki Korumanın Niteliği”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2023, Sayı 54, s. 291.

³⁸ Konu hakkında ayrıntı için bkz. YILDIZ, *Geleneksel Ürün Adları*, s. 37.

³⁹ 13.12.1952 tarihli ve 7981 sayılı Resmî Gazete.

⁴⁰ DELİDUMAN / ORUÇ, s. 101; POROY / YASAMAN, s. 113.

lerin asliye ticaret mahkemesi olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Ancak fikri mülkiyetin teknik bilgi ve uzmanlık boyutunu göz önüne alan kanun koyucu, bu alanda ihtisas mahkemelerinin kurulmasını öngörmüştür. FSEK'nin 76. maddesinde Kanun'un düzenlediği hukuki ilişkilerden doğan dava ve işlerde SMK'nin 156. maddesine atıf yapılmaktadır. SMK'nin 156. maddesinde ise Kanun'da öngörülen davalarda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinin görevli olduğu düzenlenmektedir.

Gerek TTK'nin madde gerekçesinde⁴¹ gerekse öğretide⁴² ve Yargıtay kararlarında⁴³ fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan davalarda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinin görevli olduğu ve fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinin görevli olmasının bu uyuşmazlıkların ticari dava olmasına engel olmadığı belirtilmektedir.

B. Hukuki Uyuşmazlığın Dayanağının Önemi

Hukuk yargılamasında kişiler arasındaki özel hukuk ilişkilerindeki ihtilaflar çözümlenmektedir. Bu yargılamada hakkı ihlal edilen, zarar gören kişiler haklarının korunmasını, zararlarının giderilmesini talep edebilmektedir. Bunların korunmasını talep edebilmek için kişilerin hukuken korunan hak ve menfaatlerinin bulunması esastır. Bu bağlamda bir hukuk yargılamasında davanın temelini oluşturan, davanın esasına dayanan maddi vakıalar gündeme gelecek ilk husustur⁴⁴. Diğer bir ifadeyle, davanın sebebi olan maddi vakıalar, davanın temelini, özünü oluşturmaktadır⁴⁵.

Dava sebebi olan maddi vakıalar, hukuki sebebin somut olayda şekillenmiş hâlidir⁴⁶. Hukuki sebep ise dava dilekçesinde bildirilen maddi vakıaların hukuki niteliğidir⁴⁷. Davacının, dava sebebini, diğer bir ifadeyle, dava talebine dayandırdığı maddi vakıaları, hayat olayını, mahkemeye sunması yeterlidir. Ancak hukuki sebebi bildirmek zorunda değildir⁴⁸. Bunun temelinde ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun⁴⁹ (HMK) 33. maddesinde düzenlenen hâkimin hukuku resen uygulayacağı ilkesi bulunmaktadır⁵⁰. Buna göre hâkim, sunulan vakılardan yola çıkarak, uygulanacak hukuk kura-

⁴¹ Bkz. dipnot 34.

⁴² BÖRÜ / KOÇYİĞİT, s. 19; ARKAN, s. 103; ÜLGEN / HELVACI / KAYA / KENDİGELEN / NOMER ERTAN, s. 115; ŞENER, s. 129; POROY / YASAMAN, s. 117; BAHTİYAR, s. 96; BOZKURT, s. 291; AYHAN / ÇAĞLAR / ÖZDAMAR, s. 84.

⁴³ Yargıtay, HGK, T. 23.11.2011, E. 2011/552, K. 2011/686: "Tarafların iddia ve savunmaları, dayananın 15.02.2001 tarihli lisans sözleşmesi ve fesih bildirimini dikkate alındığında, marka hakkına dayalı olarak açılmış bir dava da bulunması nedeniyle, dava konusu uyuşmazlığın çözümünde, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) hükümlerinin de tartışılması gerekmektedir. 556 sayılı KHK'nin göreve ilişkin 71. maddesinde, bu Kanun Hükmünde Kararname öngörülen davalarda görevli mahkemenin ihtisas mahkemeleri olduğu hükmüne bağlanmıştır. Davaya bakmakla görevli ihtisas mahkemesi de Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi olmakla, mahkemece görevsizlik kararı verilmiş olması isabetlidir." Yargıtay, 11. HD, T. 18.01.2016, E. 2015/14963, K. 2016/384: "Mahkemece, iddia ve tüm dosya kapsamına göre, davacının programın format ve isim hakkı sahibi olup olmadığının tespiti ve buna bağlı taleplerini ileri sürdüğü, davaya ihtisas mahkemesi olan Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin bakmakla görevli olduğu gerekçesiyle görev yönünden davanın reddine, talep halinde dosyanın görevli ve yetkili ... Nöbetçi Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. (...) Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı deliller ile gerektirici sebeplere göre, davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir." Yargıtay, 9. HD, T. 01.06.2021, E. 2021/3076, K. 2021/9789: "Benzer bir durum, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 76. maddesinde 03.03.2001 tarih ve 4630 sayılı Kanununun 30. maddesi ile yapılan değişikliğin sonucu olarak kurulan Fikri ve Sınai Haklar Mahkemeleri için söz konusudur. Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinde fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta öngörülen hususlardan doğan davalar da ticari dava sayılmasına rağmen 5846 sayılı Kanun uyarınca kurulan Fikri ve Sınai Haklar Mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin düzenlemenin Türk Ticaret Kanunu'nun 5. maddesinde belirtilen aksine hükmü karşıladığı kabul edilmektedir. Aksi halde tüm fikri haklara ilişkin uyuşmazlıklarda ticaret mahkemelerinin görevli olması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır." Benzer şekilde Yargıtay, 9. HD, T. 21.12.2021, E. 2021/11745, K. 2021/16748; Yargıtay, 9. HD, T. 30.11.2021, E. 2021/10474, K. 2021/15964.

⁴⁴ İYİLİKLİ, Ahmet Cahit: "Hukuk Yargılamasında Dava Sebebi Üzerine Bir İnceleme", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 3, Sayı 2, s. 84.

⁴⁵ İYİLİKLİ, s. 85.

⁴⁶ MUŞUL, Timuçin: *Medeni Usul Hukukunda Terdit İlişkileri*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 113.

⁴⁷ KURU, Baki / ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder: *Medeni Usul Hukuku*, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 296.

⁴⁸ DURAN, Osman: *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 82. Karşı görüş için bkz. ÖZEKES, Muhammet: "Dava Dilekçesinde Hukuki Sebep Bildirmek Zorunludur", *Haluk Konuralp Anısına Armağan, Cilt 1*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 748.

⁴⁹ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete.

⁵⁰ ÖZEKES, s. 757; MUŞUL, s. 116; DURAN, s. 83.

lını bulup uygulamakla görevlidir. Diğer bir anlatımla hâkim hukuki sebebi araştırmak ve incelemekle yükümlüdür⁵¹.

Hukuki sebep, dava konusu vakialara uygulanacak hukuk kurallarıdır⁵². İşte tam da burada hukuki sebep, uyuşmazlığın çözümünde görevli olan mahkeme açısından önem arz etmektedir. Zira davacının maddi vakialara dayanarak dava sebebini dava dilekçesinde sunmasıyla birlikte hâkimin yapması gereken araştırma, hangi hukuk normlarının uyuşmazlığa uygulanacağını tespit etmektir. Bu tespit sonucuna göre görevli mahkemenin de değişmesi muhtemeldir⁵³. Örneğin kendi mallarına yönelik gerçeğe aykırı ve incitici beyanlarda bulunan bir kişi hakkında dava açmak isteyen davacı, davalının eylemlerinin TBK’de düzenlenen haksız fiil hükümlerine girdiği düşüncesiyle genel görevli olan asliye hukuk mahkemesinde dava açmış olsa ve yapılan incelemeler sonucunda davalının eylemlerinin aslında TTK’deki haksız rekabet hükümlerinden birisi olduğu anlaşılrsa bu durumda görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi değil, asliye ticaret mahkemesi olacaktır. Böyle bir durumda mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekmektedir.

Yukarıdaki açıklamalara benzer şekilde uyuşmazlığın hukuki sebebinin, fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanıp kaynaklanmadığına göre görevli mahkeme de değişiklik gösterebilmektedir.

1. Tescilsiz Markanın Korunması

Hukukumuzda sınai mülkiyet hakları bakımından tescil ilkesi kabul edilmektedir. Buna göre buluş, marka, patent gibi sınai haklar, kural olarak, Türk Patent ve Marka Kurumuna (TPMK) tescil ettirilmelidir. Ancak tescilsiz marka, bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Marka hukukundaki gerçek hak sahipliği ilkesi gereği, bir işareti marka olarak kullanıp bilinir duruma getiren kişi, o markayı tescil ettirmemiş olsa dahi o işaret üzerinde marka hakkını kazanmaktadır. Tescilsiz marka hukukumuzda TTK’nin haksız rekabet (m. 54 vd.) hükümleri ile korunmaktadır. Bu markalar, ayrıca, SMK m. 6/3’e göre nispi ret sebebi teşkil etmektedir.

Tescilsiz marka üzerindeki hak sahibi, SMK ya da TTK kapsamındaki korumalardan birine dayanarak tescilsiz markasını koruyabilmektedir. İşte tam da bu noktada görevli mahkeme değişiklik gösterebilmektedir. Zira tescilsiz marka sahibi, açtığı hükümsüzlük davasında hukuki sebep olarak SMK m. 6/3’ü gösterdiği takdirde görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi olacaktır. Ancak hak sahibi TTK hükümlerine göre dava açarsa, bu durumda, görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi olacaktır⁵⁴. Bu bağlamda uyuşmazlığın temelini oluşturan hukuki sebebe göre görevli mahkeme değişmektedir. Fakat burada marka hakkına tecavüz hâlleri ile nispi ret sebeplerini karıştırmamak gerekmektedir. Tescilsiz marka hakkına tecavüz niteliğinde sayılabilecek bir sebeple açılan bir davanın

⁵¹ MUŞUL, s. 116; KURU / ARSLAN / YILMAZ, s. 297; PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Medeni Usul Hukuku*, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 325; DURAN, s. 83; KIYAK, Emre: *Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 157. Yargıtay, 1. HD, T. 05.02.2020, E. 2016/15247, K. 2020/591: “Bilindiği üzere, 6100 sayılı HMK’nın 119/1-g maddesine (1086 sayılı HUMK m. 179/4) göre; davacı dava dilekçesinde dayandığı hukuki sebepleri belirtmelidir. Yine HMK’nın 33. maddesi (1086 sayılı HUMK m. 76) hükmü uyarınca olayları bildirmek taraflara hukuki nitelendirmeyi yapmak ve ona uygun yasal düzenlemeyi tayin ve tespit ederek uygulamak mahkemeye aittir.”.

⁵² BOLAYIR, Nur: *Medeni Usul Hukukunda Hâkimin Resen Uygulaması İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 65; DURAN, s. 88.

⁵³ Yargıtay, 1. HD, T. 14.01.2013, E. 2012/12631, K. 2013/126: “Bilindiği gibi, hakim davacının bildirdiği maddi olay ve talep sonucu ile bağlı ise de (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 26), hukuksal nitelermeyi yapmak ve olaya uygulanacak yasa maddesini bularak uygulamak, uygulanacak yasa maddeleri uyarınca da görevli mahkemeyi doğru olarak tayin etmek hakim görevidir (HMK m. 33)”.

⁵⁴ Yargıtay, 11. HD, T. 04.03.2013, E. 2013/2689, K. 2013/3923: “Mahkemeye, uyuşmazlığın davacının kullanımla ayırt edicilik sağladığı tescilsiz ticari adın davalı tarafından haksız şekilde adına alan adı olarak tescil ettirilmesi iddiasına dayalı haksız rekabetin men’i alan adının davacı şirkete bırakılması isteminden ibaret olup konunun, Türk Ticaret Kanununun 54. ve devamı maddelerinde düzenlenen ticari ada tecavüz suretiyle haksız rekabet hükümleri çerçevesinde tartışılıp çözümlenmesi gerektiği, tescilsiz ticari adın alınması kullanılması suretiyle haksız rekabete ilişkin uyuşmazlıkların mahkemenin görevi kapsamı dışında bulunduğu gerekçesiyle mahkemenin görevsizliğine, karar kesinleştiğinde dosyanın görevli ... Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir... Karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı deliller ile gerektirici sebeplere göre, davacı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.”.

hukuki sebebini TTK'deki haksız rekabet hükümleri oluşturmaktadır. Tescilli markada ise SMK'nin marka hakkına tecavüz sayılan fiilleri içeren 29. maddesi uygulanmaktadır. Dolayısıyla tescilsiz marka hakkına tecavüz sayılabilen bir durumun mevcut olması hâlinde, görevli mahkeme, asliye ticaret mahkemesi olmaktadır⁵⁵. Tescilsiz marka hakkı sahibinin SMK'nin 6/3 maddesi uyarınca TPMK'ye itiraz hakkı bulunmaktadır. Tescilsiz marka hakkı sahibi TPMK'ye itiraz etmemişse veya itirazı TPMK tarafından reddedilmişse hükümsüzlük davası açarak markanın hükümsüz kılınmasına karar verilmesini talep etme hakkına sahiptir⁵⁶. Böyle bir durumda görevli mahkeme, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi olmaktadır⁵⁷. Ancak hükümsüzlük davası için beş yıllık süre öngörülmüştür (SMK m. 25/6). Buna göre marka sahibi, sonraki tarihli bir markanın kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği hâlde bu durumu izleyen beş yıl boyunca sessiz kalmışsa hükümsüzlük gerekçesi ileri sürülemez. Kötü niyetli sonraki tarihli marka başvurusu, bu hükmün istisnasıdır. Kötü niyetli bir başvurunun mevcudiyeti hâlinde, beş yıllık süre geçmiş olsa bile, hükümsüzlük gerekçesi ileri sürülebilmektedir.

Her ne kadar hukukumuzda tescilsiz markanın haksız rekabet hükümleri ile korunacağı yönünde kabul bulursa da bu husus, yalnızca marka hakkına tecavüz hakkında geçerlidir. Zira aksi durumun kabulü hâlinde, sınai haklardaki tescil ilkesi yok sayılacak, hatta haksız rekabet hükümleri ile markalar, tescilli-tescilsiz ayrımı fark etmeksizin, geniş bir koruma sağlayacak ve uygulayıcılar sistemin bu açığını kullanabilecektir⁵⁸.

⁵⁵ Yargıtay, 20. HD, T. 25.10.2016, E. 2016/5087, K. 2016/9534: “Tescilsiz marka yönünden TTK'nın 56 ve 57. maddeleri anlamında haksız rekabet; tescilli marka yönünden 556 sayılı KHK'nın 61. maddesi anlamında markaya tecavüz hükümleri uygulanır. Somut olayda; davacı, TPE nezdinde tescil edilmiş bir tescilli marka hakkına dayandığına göre uyumsuzluğun çözümünde Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesinin görevli olduğu anlaşılmakla, uyumsuzluğun ... 2. Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.”. Yargıtay, 20. HD, 13.06.2016, E. 2016/4842, K. 2016/6845: “Tescilsiz marka yönünden TTK'nın 56 ve 57. maddeleri anlamında haksız rekabet; tescilli marka yönünden 556 sayılı KHK'nın 61. maddesi anlamında markaya tecavüz hükümleri uygulanır. Somut olayda davacı, TPE nezdinde tescil edilmiş bir tescilli marka hakkına da dayanmadığına, ticaret siciline kayıtlı olan vakif adlarının davalı tarafta ticaret unvanı olarak kullanılmasına dayandığına göre uyumsuzluğun çözümünde TTK'nın uygulama yeri bulacağı anlaşılmaktadır. Bu durumda, davaya bakma görevinin ticaret mahkemesinin görevi dahilinde olduğu anlaşılmakta, uyumsuzluğun ticaret mahkemesi sıfatıyla Amasya 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.”.

⁵⁶ SULUK / KARASU / NAL, s. 219.

⁵⁷ Yargıtay, 11. HD, T. 22.11.2011, E. 2010/5212, K. 2011/15615: “Ancak, mahkemece dava konusu markanın kapsadığı 43.sınıf hizmetler bakımından ‘X1’ ibaresini davacının 1989’ dan beri Türkiye’de tescilsiz marka olarak kullandığı ve öncelik hakkı sahibi olduğu porselen ve kristal takımlar, hediyelik eşya emtiası ile farklı sınıflarda yer aldıkları gerekçesiyle de davanın reddine karar verilmiştir... Bu durumda, davacı şirketin ‘X1’ ibaresini tescilsiz marka olarak kullandığı porselen takım, kristal takımlar ve hediyelik eşya emtiası ile dava konusu marka başvurusunda ki 43/01. alt gruptaki ‘yiyecek, içecek sağlanması ve geçici konaklama hizmetleri’ nin benzer tür mal ve hizmetler olup olmadıkları konusunda bilirkişi heyetinden ek görüş alınarak ya da gerektiğinde bu hususta yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, kararda yazılı gerekçelerle davanın reddi doğru görülmemiştir.”. Yargıtay, 11. HD, T. 21.01.2015, E. 2014/15410, K. 2015/804: “Davacı vekili, davalı adına tescil ettirilen... no.lu ‘...’ ibareli marka üzerinde öncelik hakkının ve gerçek hak sahipliğinin müvekkiline ait olduğunu, davalının tescil başvurusu öncesinde markaya ilişkin herhangi bir kullanımın bulunmadığını oysa, müvekkilinin bu tarihten önce iş hayatının profesyonelleri için de yeni bir hizmet paketi oluşturduğunu...Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.”. Yargıtay, 11. HD, T. 25.11.2020, E. 2019/363, K. 2020/5390: “Mahkemece, bozma ilamına uyularak, davacının, davalıdan önceki tarihlerde, 2000 yılından itibaren ‘P<P+M’ işaretini faturalarında markasal olarak kullandığını, mühendislik, proje, tesis bilgisi danışmanlığı vb. hizmetleri sunduğu, sonraki tarihlerde, davacının tescilsiz işaretini revize ettiği, ‘PPM + şekil’ haline getirdiği kısaltmanın çevresini bir ok işaretli bir çember içine aldığı ve ‘PPM Kırlılık Onleme ve Yönetimi’ ibaresini ticari olarak kullandığını buna göre, davacının esas olarak ‘PPM’ ibaresi üzerinde öncelik ve itibar elde ettiği, davalının ticaret unvan kılavuz sözcüğü ve faaliyet alanı kapsamında elde ettiği itibarın davacının marka tesciline göre öncelikli olduğu, davacının öncelik elde ettiği işgal alanı ile markanın emtiası karşılaştırılarak çakışan ve bağlantılı olan kısmın belirlenmesi sonucu, davacının ticaret sicil kayıtlarından çıkarılan ve kanıtlanan öncelik ileri sürebileceği faaliyet alanının bilimsel hizmetler, bilgisayar hizmetleri, inşaat hizmetleri, iş makinesi hizmetleri, ısıtma, soğutma, tesisat hizmetleri olduğu, sair emtianın ise öncelik kapsamında bulunmadığı, davanın, bu emtialar yönünden kabulüne, kalan emtialar yönünden tescilin devamına dair verilen karar davacı vekilinin temyiz istemi üzerine Dairemizce onanmıştır.” (Temyize konu olan uyumsuzluklar fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinde görülmüştür).

⁵⁸ Benzer yöndeki görüş için bkz. SULUK, Cahit: “Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Hukukunda Tescilsiz Sınai Ürünlerin Haksız Rekabet Hükümleri ile Korunması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 173. Yazar, tescilsiz sınai ürünlerin haksız rekabet hükümleri ile tescilli ürünlere göre çok daha geniş korumaya sahip olduğunu söylemektedir. Hatta haksız rekabet hükümlerinin, fikri mülkiyet korumasına alternatif olarak görülmesi sonucunda fikri mülkiyet korumasının işlevsiz hâle getireceğini belirtmiştir. İlgili makalenin 69 sayılı dipnotunda verilen somut bir olayda konuyla ilgili örnek de verilmektedir. Uyumsuzlukta davacının patent sahibi olmasına rağmen haksız rekabet hükümlerine dayanarak tedbir kararı aldırıldığı görülmektedir. Diğer bir görüş için bkz. ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal: *Tasarımların Haksız Rekabet Hükümlerine Göre Korunması*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2014, s. 63. Haksız rekabet korumasından yararlanabilmek için herhangi bir tescil koşulunun aranmaması ve bir süreye tabi olmamasından ötürü tescilli korumaya ilgi azalabilir ve özel korumanın anlamsız hâle gelebileceği tehlikesi ortaya çıkabilir. SULUK / KARASU / NAL, s. 22.

Tescilsiz markaların (veya sınai hakların) korunmasında haksız rekabet hükümlerinin sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Böyle bir sınırın belirlenmemesi hâlinde, haksız rekabete ilişkin hükümler neredeyse her olaya uygulanabilecek ve tescilli sınai haklar ile tescilsiz sınai haklar arasında bir fark kalmayacaktır. Yargıtayın konuyla ilgili içtihatlarında görüleceği üzere tescilsiz sınai hakların korunmasında aranacak bazı kriterlere yer verilmektedir. Buna göre tescilsiz sınai hakkın, haksız rekabet hükümleriyle korunabilmesi için başkasının emek ve tanınmışlığından yararlanma ve itibasa sebep olma şartlarının birlikte bulunması gerekmektedir⁵⁹.

2. Eser ve FSEK’te Sayılan Eser Mahiyetinde Olmayan Ürünlerin Korunması

Fikir ve sanat eserleri, FSEK kapsamında korunmaktadır. Bir ürünün fikir ve sanat eseri olarak nitelendirilebilmesi için şekli (Kanun’da sayılan ilim-edebiyat, musiki, güzel sanat, sinema gruplarından birine dâhil olma), subjektif (sahibinin hususiyetini taşıma) ve objektif (tasarrufa elverişli ve üçüncü kişilerce algılanabilir nitelikte olma) şartları taşıması gerekmektedir⁶⁰. Bu şartları sağlamayan bir ürün, fikir ve sanat eseri olarak kabul edilmemektedir. Bu husus görevli mahkeme açısından önem arz etmektedir. Zira fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinin görevli olabilmesi için FSEK’te düzenlenen bir konu olması zorunludur. Uyuşmazlığa konu ürünün eser vasfını taşıyıp taşımadığı, hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuk bilgisi dışında bir husus olmasından ötürü bilirkişilerce uyuşmazlık konusu ürünün niteliği tespit edilebilmektedir⁶¹. Eğer uyuşmazlığa konu ürün eser niteliğinde değil ise fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi görevli mahkeme olarak kabul edilemeyecektir. Bu kuralın bazı istisnaları bulunmaktadır. Eser ad ve alametleri (m. 83); işaret, resim ve ses (m. 84); mektuplar (m. 85); resim ve portreler (m. 86) eser mahiyetinde olmayan ürünlerdir ve bunların haksız rekabet hükümleri ile korunabileceği FSEK’te düzenlenmektedir. Her ne kadar eser mahiyetinde olmasalar da bu konular hakkında bir uyuşmazlık ortaya çıktığında görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi olmaktadır. Zira FSEK’in 76. maddesi uyarınca Kanun’un düzenlediği hukuki ilişkilerden doğan dava ve işlerde fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi görevlidir⁶².

Eser ad ve alametlerinin FSEK m. 83 kapsamında korunabilmesi için bazı şartların bulunması gerekmektedir. Buna göre korunması istenen eser adının umuma arz edilmiş bir eserde kullanılmış olması, eser sahibinin bu ad üzerinde korunmaya değer haklı bir menfaatinin bulunması ve iltibas meydana getirebilecek surette bir başka eserde kullanılması ya da umuma arz edilmesi gerekmektedir⁶³. Bu ko-

⁵⁹ Yargıtay, 11. HD, T. 20.03.2018, E. 2016/7972, K. 2018/2136: “Dairemizin yerleşik içtihatlarında kabul edildiği üzere tescilli sınai hak konusu olmayan bir ürünü Türkiye’de ilk defa kullanan kişi büyük emek ve para harcayarak tanıtırsa, aynı ürün bir başkası tarafından sırf bu emek ve tanınmışlıktan istifadeye yönelik olarak ve itibasa sebebiyet verecek şekilde kullanıldığı takdirde bu davranışın ticari dürüstlük kuralıyla bağdaşmayan bir davranış ve haksız rekabet oluşturacağı kabulü gerekmektedir. Ancak, ürünler üzerinde kullanılan tanıtıcı işaretler ve üretilen ürünlerin teknik nitelikleri itibarıyla her iki ticari işletme arasında itibasa meydan verilmeksizin, aynı ürünün piyasaya sunulması durumunda ise, sadece önceki firmanın ürünü ilk kez ürettiği, emek ve sermaye harcayarak tanıttığından bahisle üstün hak sahibi olduğu da kabul edilemeyecek, böyle bir davranış dürüstlük kuralıyla bağdaşmayan bir davranış olarak nitelendirilemeyecektir.” Benzer yönde bkz. Yargıtay, 11. HD, T. 21.03.2008, E. 2008/1816, K. 2008/3687; Yargıtay, 11. HD, T. 04.10.2004, E. 2004/281, K. 2004/9256.

⁶⁰ SULUK / KARASU / NAL, s. 40.

⁶¹ Yargıtay, 11. HD, T. 05.03.2007, E. 2006/927, K. 2007/3892: “Diğer taraftan, konunun hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözümlenmesi mümkün olmadığında, dava konusu fotoğrafın eser niteliği taşıyıp taşımadığı hususunda HMK 266 vd. maddeleri gereğince bilirkişi görüşüne başvurulmalıdır.”

⁶² GÜNEŞ, İlhami: *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 296; YILDIZ, Ozan Ali: “Telif Hukuku ve Haksız Rekabet Hukuku Çerçevesinde Eser Adlarının Korunması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2020, Cilt 26, Sayı 2, (Eser Adlarının Korunması), s. 1379. Yargıtay, 11. HD, T. 03.07.2013, E. 2012/14794, K. 2013/14155: “...fotoğrafların da 5846 Sayılı FSEK hükümleri gereği eser sayıldığı, bu eserlerin mali haklarını kullanma yetkisinin sadece eser sahibi davacıya ait olduğu iddia edilmiş; mahkemece de davalının eylemlerinin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 84/2. maddesi gereğince haksız rekabet teşkil ettiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. 5846 Sayılı FSEK in 76. maddesi gereğince, adı geçen kanunun düzenlediği hukuki ilişkilerden doğan davalarda, görevli mahkeme ihtisas mahkemeleridir. Bu itibarla, davada delillerin takdirinin ihtisas mahkemesine ait olacağı kuşkusuzdur.” Yargıtay, 11. HD, T. 13.12.2017, E. 2016/4542, K. 2017/7237: “...Yasa’nın 84.maddesinde düzenlenen fotoğrafların çoğaltılarak kullanımından kaynaklanan haksız rekabet davalarında da görevli mahkemenin ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi olması gerekir. Somut olay yönünden davaya bakmakla görevli mahkeme söz konusu kanun uyarınca ... İli hudutları dahilinde görev yapmak üzere HSYK’nın 24.03.2005 T. ve 188 sayılı kararı ile kurulan ... Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesidir...”

⁶³ YILDIZ, *Eser Adlarının Korunması*, s. 1379.

şulların bulunmaması durumunda TTK'deki haksız rekabet hükümlerine göre bir inceleme yapılmalıdır. Böyle bir durumda ise görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi olacaktır⁶⁴.

3. Fikri Mülkiyet Hukukuna İlişkin Sözleşmelere Aykırılık Teşkil Eden Hâller

Bir fikri ürünün meydana getirilmesi amacıyla taraflar arasında eser sözleşmesi düzenleneceği gibi mevcut bir fikri ürünün haklarının devri veya kullanma yetkisi de sözleşmelere konu olabilmektedir. Diğer bütün sözleşmelerde olduğu gibi fikri mülkiyet haklarına ve ürünlerine yönelik sözleşmelerde de uyuşmazlıklar ortaya çıkabilmektedir. Sözleşmedeki edimin yerine getirilmemesi veya sözleşmenin haksız feshi gibi çeşitli sebeplerle sözleşmeye aykırı hâllerden meydana gelen uyuşmazlıklar mahkemelerin önüne gelmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere hâkim, önüne gelen uyuşmazlıkta taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi iyi analiz etmeli ve somut olaya hangi hukuk normunun uygun olduğunu tespit etmelidir. Zira hukuki ilişki veya uygulanacak hukuk normuna göre uyuşmazlıkta hangi mahkemenin görevli olacağı da değişkenlik gösterebilmektedir. Örneğin bir eserin veya fikri ürünün meydana getirilmesi için taraflar arasında düzenlenen eser sözleşmesinde salt bedel tahsilatı talebi bakımından uyuşmazlıkta görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi olamayacaktır. Somut olayın niteliğine göre genel veya özel görevli mahkemeler görevli olabilecektir⁶⁵. Zira yalnızca eserin meydana getirilmesi karşılığında alınacak bedele yönelik uyuşmazlıklarda fikri mülkiyet hakkına veya hak sahipliğine ilişkin bir uyuşmazlık bulunmamaktadır⁶⁶. Dolayısıyla FSEK'te düzenlenen bir konu olmadığı için uyuşmazlıkta fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi görevli olamayacaktır⁶⁷. Diğer bir ifadeyle telif hakkı, tecavüz nedeniyle tazminat, eser sahipliğinin tespiti gibi konulara dayanmaksızın salt eser sözleşmesinden kaynaklanan bedel alacağının tahsili amacıyla açılan davalarda uyuşmazlığa TBK'de düzenlenen

⁶⁴ Yargıtay, 11. HD, T. 10.09.2014, E. 2014/10388, K. 2014/13493: “Mahkemece, uyuşmazlığın 5846 sayılı FSEK'nin 83 ve 76. maddelerinden kaynaklandığından bahisle fikri sınai haklar hukuk mahkemesinin görevine girdiği gerekçesi ile görevsizlik kararı verilmiş ise de FSEK'nin 83. maddesinin somut uyuşmazlıkta uygulama yeri olmadığı gibi, davacı tarafca da bu kanuna dayalı bir talepte bulunulmamıştır. Öte yandan dava dilekçesinde, davacı adına tescilli tasarımların bulunduğu ileri sürülmüş ancak ürünlerin birebir taklidinden kaynaklanan davalı eylemleri ile meydana gelen haksız rekabetin tespiti, önlenmesi ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik olarak 6102 sayılı TTK'nun 54 vd maddelerine dayalı talepte bulunulduğu açıkça zikredilmek suretiyle işbu davanın açıldığı belirtilmiştir. Bu durumda, uyuşmazlık TTK'nun 4. ve 5. maddeleri gözetildiğinde ticaret mahkemesinin görevi kapsamında bulunmaktadır. Bu nedenle mahkemece yazılı gerekçe ile görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.”. Yargıtay, 11. HD, T. 17.11.2005, E. 2004/13428, K. 2005/11149: “...556 sayılı KHK'nin uygulama yeri olmadığını, gazetenin eser olarak kabul edilmesinin mümkün bulunmadığını, bu durumda eser adını koruyan FSEK'nun 83. maddesinin de davada uygulanmayacağı, haksız rekabet hükümlerinin TTK'nun 56 ve devamı maddelerinde yer alıp, bu hususlardan doğan davaların ticari dava sayılması nedeniyle ticaret mahkemelerinde görüleceği gerekçesiyle mahkemenin görevsizliğine...”.

⁶⁵ Yargıtay, 15. HD., T. 04.04.2017, E. 2016/1566, K. 2017/1525: “Dava, eser sözleşmesinden kaynaklanan iş bedelinin tahsili istemiyle açılmış alacak davasıdır... Dava konusu uyuşmazlıkta, taraflar arasında davanın açıldığı tarih itibarıyla 6502 sayılı Yasa kapsamında eser sözleşmesi ilişkisinin mevcut olduğu iddia olunup; davacı yüklenici (sağlayıcı), davalı iş sahibi (tüketici) ve taraflar arasındaki ilişki ise tüketici işlemdir. Bu durumda anılan Yasa uyarınca davaya bakmaya tüketici mahkemesinin görevli olduğu ve bu nedenle tüketici mahkemesi sıfatıyla işin esasına girilip, tarafların delilleri toplanarak hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekir...” Yargıtay, 15. HD, T. 16.04.2014, E. 2014/1828, K. 2014/2644: “Taraflar arasındaki ilişki hukuki niteliği itibarıyla 818 sayılı BK'nın 355 (6098 sayılı TBK'nın 470) maddeleri uyarınca eser sözleşmesi olduğundan, davada 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile korunan haklara dayanılmadığından görevli mahkeme 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 3, 4 ve 5. (6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 3, 4 ve 5) maddeleri uyarınca Asliye Ticaret Mahkemesidir.”.

⁶⁶ Yargıtay, 11. HD, T. 31.01.2014, E. 2014/705, K. 2014/1741: “Davacı, taraflar arasındaki icap-kabul niteliğinde olan mailleşmelerle taraflar arasında internet sitesinin tasarımı hususunda anlaşma sağlandığını ve bu anlaşma uyarınca üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiğini, bu nedenle sözleşmeden doğan ücret alacağı bulunduğunu iddia etmiş; mahkemece yazılı gerekçe ile Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verilmiştir. Ancak, yukarıdaki özetten de anlaşıldığı üzere, taraflar arasındaki uyuşmazlık, internet sitesinin tasarımı ve kurulumundan doğan alacağına ilişkin olup FSEK kapsamında ve fikri-sınai haklara dair KHK'lar çerçevesinde bir uyuşmazlık niteliğinde değildir. Bu durumda, uyuşmazlığın Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre çözümlenmesi gerekmekte olup mahkemenin işin esasına girerek bir karar vermesi gerekirken yazılı gerekçe ile görevsizlik kararı vermesi doğru olmamış...”.

⁶⁷ Yargıtay, 15. HD, T. 25.11.2013, E. 2013/3050, K. 2013/6232: “5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 76. Maddesi hükmü gereğince; bu Kanunun düzenlediği hukuksal ilişkilerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda... görevlidir. Ancak bunun için öncelikle, davacı ya da davalı yanın, davada 'Fikri mülkiyet hakkına veya hak sahipliğine' dayanması gereklidir. Somut olayda ise, 5846 Sayılı Yasa korunan haklardan hiç birisine dayanılmadan; dava dışı eser sahibine ödenen müzik eseri telif ücretinin, reklam filmi hazırlanmasına ilişkin eser sözleşmesine dayanılarak davalı yükleniciden rücu tahsili istenmiştir...Taraflar arasındaki ilişki hukuki niteliğince 818 Sayılı 'BK'nın 355 (6098 Sayılı 'BK'nın 470) maddeleri uyarınca eser sözleşmesi olduğundan, davada 5846 S... Kanunu ile korunan haklara dayanılmadığından görevli mahkeme 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 3, 4 ve 5. (6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 3, 4 ve 5) maddeleri uyarınca Asliye Ticaret Mahkemesidir.”.

eser sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir⁶⁸. Böyle bir durumda ise somut olayın niteliğine göre genel veya özel görevli mahkemeler uyuşmazlığın çözümünde görevli olabilmektedir⁶⁹.

Konuyla ilgili bir diğer önemli husus eser sözleşmesinden kaynaklanan bedel alacağı ile FSEK kapsamında tazminat taleplerinin aynı davada görülmesidir. Yargıtay, eser sözleşmesi ve FSEK'ten kaynaklanan alacak ve tazminat taleplerinin birlikte asliye hukuk mahkemesi nezdinde görüldüğü uyuşmazlıkta, mahkemenin FSEK'ten kaynaklanan tazminat istemi bakımından dosyayı ayırarak ihtisas mahkemelerinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararının verilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁷⁰. Bunun tam tersi olsaydı, diğer bir ifadeyle dava asliye hukuk mahkemesinde değil de fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinde açılmış olsaydı mahkemenin ayırma kararı vermesi doğru bir karar olmayacaktı. Zira bahsi konu olayda objektif dava birleşmesi⁷¹ söz konusudur. Objektif dava birleşmesine konu olan taleplerden birinin özel mahkemenin diğerinin genel mahkemenin görev alanına girmesi hâlinde taleplerin tümü bakımından özel mahkeme görevli olmaktadır⁷².

Lisans sözleşmesi ve lisans bedeli FSEK'in 52 ve devamı maddelerinde düzenlenmektedir. Lisans sözleşmesinden dolayı ortaya çıkan uyuşmazlıklarda görevli mahkeme fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi olmaktadır. Zira lisans sözleşmesi FSEK'te düzenlenmektedir. FSEK'in 76. maddesi uyarınca Kanun'un düzenlediği hukuki ilişkilerde ihtisas mahkemeleri görevlidir⁷³. Benzer kural, sınai haklar bakımından da geçerlidir. Marka hakkının lisans sözleşmesi SMK m. 24'te, tasarımın lisans sözleşmesi SMK m. 75'te ve patentin lisans sözleşmesi SMK m. 125'te düzenlenmiştir. SMK'nin 156. maddesi uyarınca bu sözleşmelerden doğan uyuşmazlıklarda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi görevlidir⁷⁴.

4. Fikri Mülkiyet Hakkının İhlali ve Haksız Rekabet İlişkisi

Ticari işletmenin malvarlığının bütünlüğü içinde fikri mülkiyet haklarının yer alması ve TTK'deki haksız rekabet hükümlerinden dolayı fikri mülkiyet hukuku ile ticaret hukuku arasında ilişki kurul-

⁶⁸ Yargıtay, 15. HD, T. 23.10.2017, E. 2016/3944, K. 2017/3529: "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 76. maddesi hükmü gereğince; bu Kanunun düzenlediği hukuksal ilişkilerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi görevlidir. Ancak bunun için öncelikle, davacı ya da davalı yanın, davada 'Fikri mülkiyet hakkına veya hak sahipliğine' dayanması gereklidir. Somut olayda ise, 5846 sayılı Kanun'a dayanılarak tecavüzün önlenmesi, telif hakkı, eser sahipliğinin tesbiti, tecavüz nedeniyle tazminat istenmediğinden, aksine sözleşme ve Borçlar Kanunu hükümlerine dayanılarak bakiye iş bedeli alacağının tahsili dava edildiğinden, taraflar arasındaki ilişki hukuki niteliği itibarıyla 818 sayılı BK'nın 355 (6098 sayılı TBK'nın 470) maddeleri uyarınca eser sözleşmesi olduğundan görevli mahkeme dava tarihinde yürürlükte bulunan 6100 sayılı HMK'nın 4. maddesi uyarınca asliye hukuk mahkemesidir." Benzer yönde Yargıtay, 15. HD, T. 16.04.2014, E. 2014/1828, K. 2014/2644.

⁶⁹ Yargıtay, 20. HD, T. 06.12.2016, E. 2016/11907, K. 2016/11772; Yargıtay, 15. HD, T. 14.05.2014, E. 2013/3792, K. 2014/3341; Yargıtay, 15. HD, T. 12.09.2013, E. 2013/3330, K. 2013/4848.

⁷⁰ Yargıtay, 15. HD, T. 10.04.2018, E. 2016/6150, K. 2018/1448: "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile korunan mali veya manevi haklara ilişkin açılan davalara bakmaya bu kanunun 76. maddesi gereğince ihtisas mahkemesi olan Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemeleri görevlidir. Bu mahkemelerin kurulmadığı yerler bakımından bu konuda açılacak davalara bakmakla görevlendirilen ve yargı çevresi belirlenen asliye hukuk mahkemesinde bu dava görülecektir. Bu kanunun koruması altında haklar içermiş olsa da bu kanunda korunan mali veya manevi haklara dayalı olmaksızın açılan ve TBK 470 ve devamı maddede düzenlenen eser sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklara bakmaya ise bu kanunda belirtilen ihtisas mahkemesi görevli değildir. Açılan davada mimari projenin değiştirilerek inşaatın bitirilmesi nedeniyle 5846 sayılı Yasa hükümleri uyarınca maddi ve manevi tazminat isteğinde de bulunulmuş olup bu talepler yönünden davanın yukarıda belirtilen ihtisas mahkemesinde görülmesi zaruridir. Bu nedenle bu kalem istek yönünden davanın tefrik edilerek ihtisas mahkemesi olarak görevlendirilen mahkemede görülmek üzere görevsizlik kararı verilmesi gerekirken genel mahkeme sıfatıyla işin esasının incelenmesi doğru olmamış, kararın temyiz eden davacı ve davalı ... yararına bozulması gerekmiştir."

⁷¹ Doktrinde objektif dava birleşmesi olarak adlandırılan dava çeşidi, HMK'nın 110. maddesinde davaların yığılması olarak isimlendirilmiştir. Buna göre davacı, aynı davalıya karşı, birbirinden bağımsız birden fazla asli talebini aynı dava dilekçesinde ileri sürerek birlikte dava açılabilir. Objektif dava birleşmesinde, davacı, tek bir dava dilekçesi ile davalıya karşı açtığı davada vakıtların hepsini teker teker açıklamalı ve bunları ispat etmelidir. Mahkeme ise her bir talep için ayrı ayrı inceleme yapmalı ve her bir talep için ayrı kararlar vermemelidir. Bu kapsamda objektif dava birleşmesinde, gerçekte talep sayısına göre dava bulunmakta ancak görünüşte tek bir dava mevcuttur. Objektif dava birleşmesi hem usul ekonomisine katkı sağlamakta hem de hukuki güveni korumaktadır. Zira tek bir tahkikat aşamasıyla deliller ikame edilmektedir. Bununla birlikte farklı mahkemelerin birbirinden farklı kararlar vermesine, diğer bir ifadeyle çelişkili kararların ortaya çıkmasına engel olmaktadır. Konuyla ilgili bkz. ERCAN, İsmail: *Medeni Usul Hukuku*, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 173; AKSOY, Elif: "Objektif Dava Birleşmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2015, Sayı 117, s. 215; PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usul Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 219.

⁷² KURU, Baki: *Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt II*, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 1498; AKSOY, s. 215. Yargıtay, HGK, T. 19.09.2018, E. 2018/546, K. 2018/1330.

⁷³ Yargıtay, 11. HD, T. 09.04.2014, E. 2014/4650, K. 2014/6974; Yargıtay, 11. HD, T. 25.01.2018, E. 2017/5311, K. 2018/690.

⁷⁴ Yargıtay, 11. HD, T. 20.04.2015, E. 2015/4438, K. 2015/5488; Yargıtay, 11. HD, T. 17.06.2016, E. 2016/5883, K. 2016/6846.

maktadır⁷⁵. Haksız rekabet hukukunun amacı, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Fikri mülkiyet hukukunda ise fikri ürünlerin ve bunların hak sahiplerinin korunması amaçlanmaktadır. Her iki hukuki müessesenin amaçları birbirinden farklı olup kümülatif koruma ilkesine tabidirler⁷⁶.

Kümülatif uygulama ilkesi gereğince haksız rekabet hükümleri fikri mülkiyet hükümleri yanında ikinci derecede değil, gerektiğinde ve şartlar mevcut ise doğrudan ve birinci derecede uygulanmaktadır⁷⁷. Bu bağlamda somut olayın özelliğine göre haksız rekabet veya fikri mülkiyet hükümleri tatbik edilebilecektir. Bununla birlikte her iki hukuki müessese de somut olaya uygulanabilmektedir. Ancak böyle bir durumda iki ayrı tazminat istemi gündeme gelmemektedir. Her ne kadar iki düzenlemenin amaçları ve korudukları haklar birbirinden farklı olsa da tek bir tazminat söz konusu olmaktadır. Zira tazminatın amacı zenginleşmek değil, zararın giderilmesidir⁷⁸.

Burada şunu da belirtmek gerekir ki telif hukuku eser sahibine daha avantajlı bir koruma sağlamaktadır. Zira hak sahibi FSEK m. 68 kapsamında üç kat bedel talep etme imkânına sahipken⁷⁹ haksız rekabet hükümleriyle böyle bir talepte bulunamamaktadır⁸⁰. Ancak böyle bir durumda hâkimin talebe bağlılık ilkesi (HMK m. 26) ile sorumluluk sebeplerinin çokluğu (TBK m. 60) tartışması gündeme

⁷⁵ TEKİNALP, s. 37.

⁷⁶ AYİTER, s. 27; SULUK, Cahit: "Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Tasarımların Kümülatif Olarak Korunması (Çoklu Koruma)", *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi*, 2001, Cilt 1, Sayı 3, s. 54; TEKİNALP, s. 37; KARAMAN ODABAŞI, Fatma: *Uygulamada Fikri Mülkiyet Haklarının Haksız Rekabete Konu Olması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 57; ERDİL, Engin: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 319.

⁷⁷ AYİTER, s. 27; TEKİNALP, s. 37; ERDİL, s. 319.

⁷⁸ KARAMAN ODABAŞI, s. 65; ŞEHİRALİ ÇELİK, s. 100.

⁷⁹ FSEK m. 68'de düzenlenen üç kat bedel talebi, FSEK m. 70'teki tazminat davalarından ayrı bir düzenlemedir. FSEK m. 68'deki üç kat bedel talebi, özel bir tecavüzün refi talebidir. FSEK m. 68 uyarınca hak sahibinin üç kat bedel talep edebilmesi için tecavüz eden kişinin kusurlu bulunması gerekmektedir. Bkz. TEKİNALP, s. 319. Burada şunu da belirtmek gerekir ki FSEK m. 68 kapsamında üç kat bedel ile FSEK m. 70/2 uyarınca maddi tazminat, kural olarak, birlikte talep edilemez. Fakat FSEK m. 68 kapsamında hükmedilen bedel, hak sahibinin zararını karşılamıyorsa tecavüz edenin kusurunun varlığı ve ispatı hâlinde, FSEK m. 70/2 uyarınca maddi tazminat talebinde bulunulabilmektedir. Yargıtay, HGK, T. 07.02.2019, E. 2017/6 E, K. 2019/85: "Mali haklara tecavüz halinde ref yöntemlerini belirleyen ve özel bir hüküm olan FSEK'in 68. maddesi gereğince açılacak 'bedel' davası kusurlu davranış unsuru aranmadan açılan bir dava olup, haksız fiil sebebiyle açılan tazminat davalarıyla karıştırılmamalıdır. Zira mali haklara tecavüz halinde kusurlu davranış unsuruna bağlı olarak ve haksız fiile ilişkin hükümler çerçevesinde açılacak maddi tazminat davası FSEK'in 70/2. maddesinde düzenlenen FSEK'in 68. maddesine dayanılarak açılan bir davada ayrıca FSEK'in 70/2. maddesi gereğince maddi tazminat talep edilmesi mümkün değildir (Öztaş, s. 650). Çünkü FSEK'in 68/1. maddesi gereğince varsayımsal bedelin üç katına hükmedilmesiyle hak sahibinin zararı rahatlıkla karşılanacaktır. Ancak FSEK'in 68/1. maddesi gereğince hükmedilen 'medeni ceza' niteliğindeki bedel hak sahibinin zararının altında kalıyorsa, mütecevizin kusurunun ispat edilmesi şartıyla FSEK'in 70/2 maddesi gereğince maddi tazminat talebinde bulunulmasının önünde engel yoktur (Öztaş, s. 650)". Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin üç kata kadar bedelin belirlenmesindeki görüşü, hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığı yönündedir. Yargıtay, 11. HD, T. 23.03.2012, E. 2010/12853, K. 2012/4548: "5846 sayılı FSEK 68/1. fıkrası uyarınca, eser üzerindeki hak sahibi 'sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya emsal veya rayiç bedel itibarıyla uğradığı zararın en çok üç kat fazlasını isteyebilir. Anılan maddede geçen üç katına kadar artırım seçeneğini kullanım yetkisi davacıya ait olup, mahkeme seçilen talebi değiştiremez". Yargıtay, 11. HD, T. 02.02.2015, 2014/15930, K. 2015/1022: "5846 sayılı FSEK 68. maddesi uyarınca talep edilebilecek rayiç bedelin 3 kat fazlasını isteyebilmek hususunda seçim hakkı eser sahibine ait olup mahkemeye bu hususta takdiri indirim suretiyle rayiç bedelin 2 katına hükmedilmesi isabetli olmamakla...". Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise üç kata kadar bedelin belirlenmesinde hâkimin takdir yetkisi olduğuna hükmetmiştir. Yargıtay, HGK, T. 22.03.2017, E. 2017/79, K. 2017/542: "Yerel mahkemenin temyize konu direnme kararında FSEK 68. madde hükmü gereğince rayiç bedelin üç katına kadar tazminata hükmetme yetkisi kullanılırken mahkemenin takdir hakkı olduğu, Özel Dairenin bu konuda vermiş olduğu bozma kararının hatalı olduğu...". FSEK m. 68 hükmü, Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiştir. Anayasa Mahkemesi, iptal talebini reddetmiştir. AYM, T. 28.02.2013, E. 2012/133, K. 2013/33: "Hâkim, anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik gibi her türlü yazılı pozitif hukuk kurallarıyla bağlıdır. Bu bağlılık takdir hakkını kullanamayacağı anlamına gelmez. Bu nedenle hâkim delillerin değerlendirilmesinde, yasaların yorumunda ve soyut kuralların somut olaya uygulanmasında takdir yetkisini kullanır. İtiraz konusu kural, eser, icra, fonogram veya yapının izinsiz kullanılması halinde hak sahiplerinin dava yoluyla isteyebileceği bedele üst sınır getirmiştir. Kural, hâkimin taleple bağlı olduğuna dair veya takdir yetkisine ilişkin olumsuz bir düzenleme içermemektedir. Bu sınır içerisinde kalmak şartıyla hâkimin dosya içeriği ve talebi de gözetecek takdir yetkisini kullanacağı açıktır. Öte yandan dava edilen eser, icra, fonogram veya yapının bedelini belirleme görevi de hâkime bırakıldığından hükmü altına alınacak bedelin belirlenmesinde hâkimin takdir yetkisinin olmadığından söz edilemez. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 138. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir." (12.07.2013 tarihli ve 28705 sayılı Resmî Gazete). Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki konuyla ilgili her ne kadar Anayasa Mahkemesi kararı bulursa da Yargıtay 11. Hukuk Dairesi eski içtihadını devam ettirmektedir. Yargıtay, 11. HD, T. 23.06.2014, E. 2014/1671, K. 2014/11833: "... üç katına kadar artırım seçeneğini kullanma yetkisinin davacıya ait olduğu, anılan hükmün iptali isteminin reddine dair Anayasa Mahkemesi'nin 28.02.2013 gün 133/33 sayılı karar gerekçesindeki... açıklamanın da bağlayıcı olmamakla beraber yol gösterici mahiyette bulunduğu ve gerekçenin Dairemizin 27.11.2011 gün ve 14831/17744 sayılı ve yine 4. Hukuk Dairesi'nin 30.09.2002 tarih 5472/10458 sayılı kararlarında da açıklanan edenecek rayiç bedelin bu sınır içinde tespitinde hâkimin takdir yetkisi bulunduğu ve 5846 sayılı FSEK 66/4 ve 818 sayılı BK 42 ve 43 maddelerinin dikkate alınabileceğine dair görüşle de çelişkili olmadığı halde mahkemeye kararda yazılı gerekçeyle rayiç bedelin 2 katına hükmedilmesi de doğru görülmediğinden kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir". Benzer yönde başka bir karar için bkz. Yargıtay, 11. HD, T. 03.03.2016, E. 2016/1001, K. 2016/2406.

⁸⁰ YILDIZ, *Eser Adlarının Korunması*, s. 1385.

gelebilmektedir. Benzer bir durum sınai mülkiyet hukukunda bulunmaktadır. SMK'nin 150/2 maddesi uyarınca sınai hakkına tecavüz edilen hak sahibi, maddi ve manevi tazminat talebinden ayrı olarak itibar tazminatı talep etme hakkına da sahiptir. Hem FSEK'teki hem de SMK'deki bu talep hakları, haksız rekabet hükümlerine göre hak sahibine daha avantajlı bir koruma sağlamaktadır.

Taleple bağıllık ilkesinin hayat olayına bağıllık, dava sebebine bağıllık, talep sonucuna bağıllık (talep edilemeyene karar verememe, fazlaya karar verememe, farklına karar verememe, daha azına karar verebilme), hukuki sebebe bağı olmama gibi sonuçları bulunmaktadır⁸¹. Uyuşmazlığa uygun hukuk normunu, diğer bir ifadeyle hukuki sebebi hâkim tespit etmektedir. Zira hâkim, hukuki sebebi araştırmak ve incelemekle yükümlüdür. Sebeplerin çokluğu hâlinde hâkim, zarar gören aksini talep etmiş olmadığı müddetçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar vermelidir. Tam da bu noktada görevli mahkeme sorunu ortaya çıkabilmektedir. Örneğin fikri mülkiyet hakkı ihlal edilen birisi uğradığı zararın tazmini için dava açtığı hâkim FSEK hükümlerini mi yoksa şartların varlığı hâlinde haksız rekabet hükümlerini mi uygulayacaktır? Böyle bir durumda hâkim, maddi vakialardan yola çıkarak uyuşmazlığa uygun hukuk normunu resen belirleyecektir⁸². Fakat davacının, uyuşmazlığa uygulanabilecek hukuk normlarından birisine dayanmadığını açıkça belirttiği hâllerde hâkim bu hukuki sebebe göre karar veremeyecektir⁸³. Dolayısıyla davacı açıkça fikri mülkiyet hakkına dayanmadığını belirttiği zaman uyuşmazlığın fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesinde değil, şartlar varsa haksız rekabetten dolayı asliye ticaret mahkemesinde çözümü gerekmektedir.

C. Dava Şartı Arabuluculuk

12.10.2017 tarihinde kabul edilen ve 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe giren 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun⁸⁴ 3. maddesi ile arabulucuya başvuru hukukumuzda ilk kez dava şartı hâline getirilmiştir. Ticari davalarda zorunlu arabuluculuk ise 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun'un⁸⁵ 20. maddesi ile düzenlenmiş ve bu Kanun'un 26. maddesi uyarınca düzenlemenin yürürlük tarihi 01.01.2019 olarak hüküm altına alınmıştır. 22.07.2020 kabul tarihli 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un⁸⁶ 59. maddesi ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a⁸⁷ 73/A maddesi eklenerek tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olmuştur⁸⁸. 28.03.2023 tarihli 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un⁸⁹ 31. madde-

⁸¹ Taleple bağıllık ilkesi için bkz. MERİÇ, Nedim: "Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağıllık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, Cilt 4, Sayı 2, s. 34 vd.

⁸² Yargıtay, 11. HD, T. 03.03.2008, E. 2007/1097, K. 2008/2405: "... davacı açıkça anılan KHK'nin 8/5 nci maddesine dayanmamış ise de, gösterdiği maddi vakalar itibarıyla bu madde hükmünde korunan hakka dayanmış olup, davacının hukuki tavsifi ile bağı olmayan hakim, doğru olan yasa maddesini re'sen belirleyip, olaya uygulaması gerekmektedir. Davacının unvanı, davalı unvanından önce tescilli olup, 'B.' ibaresini davalının marka olarak tescil ettirdiği ibareler arasında tescil ettirmesine, davacının, bu madde uyarınca karşı koyma hakkı ve tescilin reddini isteme hakkı bulunduğundan, davacının marka terkin isteminin bu düzenleme gereğince de kabulü gerekirken, aynı yazılı gerekçelerle terkin isteminin reddi bu yönden de doğru olmamıştır."

⁸³ Yargıtay, 11. HD, T. 15.09.2014, E. 2014/10544, K. 2014/13771: "Bu defa, Mahkemesince, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre, davacının fikri mülkiyet hakkına dayanmadığı, davacının talebinin davacı tarafından meydana getirildiği iddia edilen iş modelinin davalı tarafça izinsiz olarak kullanıldığı iddiasına dayalı olduğu, davacının fikri mülkiyet hukukuna ilişkin haklarını saklı tuttuğunu açıkça belirttiği, davacının eser sahipliği iddiasına değil vekaletsiz iş görme hükümlerine dayalı olarak tazminat talebinde bulunduğu, uyuşmazlığın düzenlenen bir dava türü olmadığı, davalının tacir olması sebebiyle görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir... Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillere gerektirici sebeplere, dava konusu uyuşmazlıkta 5846 sayılı dayalı bir hak ileri sürülmemiş olmasına göre davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanması gerekmiştir."

⁸⁴ 25.10.2017 tarihli ve 30221 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁵ 19.12.2018 tarihli ve 30630 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁶ 28.07.2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁷ 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁸ Tüketici hakem heyetinin görevi kapsamında olan uyuşmazlıklar, tüketici hakem heyeti kararlarına yapılan itirazlar, 73. maddenin altıncı fıkrasında belirtilen davalar, 74. maddede belirtilen davalar, tüketici işlemi mahiyetinde olan ve taşınmazın aynından doğan uyuşmazlıklarda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmamaktadır.

⁸⁹ 05.04.2023 tarihli ve 32154 sayılı Resmî Gazete.

siyle 01.09.2023 tarihinde yürürlüğe girmek üzere itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davaları da dava şartı arabuluculuğa tabi tutulmuştur.

TTK'de yapılan değişiklik sonucunda konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında; dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması, dava şartı olarak öngörülmüştür. TTK'nin 4. maddesinde ticari davalar düzenlenmiştir. Bu maddeye göre fikri mülkiyet mevzuatından doğan uyuşmazlıklar ticari davalar arasında yer almaktadır. Buna göre fikri mülkiyet mevzuatından doğan uyuşmazlıklar mutlak ticari davadır. Fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklarda tarafların sıfatına bakılmaksızın (TTK'nin 4. maddesindeki herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davaların istisna olduğu unutulmamalıdır) ticari dava hükümleri uygulanacaktır. Fikri mülkiyetten kaynaklanan tazminat ve alacak davalarında TTK m. 5/A uyarınca arabulucuya başvurmak dava şartıdır fakat hükümsüzlük davaları, tecavüzün durdurulması ve önlenmesi, tecavüzün tespiti davaları bakımından arabulucuya başvurmak zorunlu değildir. Zira bu davalarda herhangi bir tazminat veya alacak talebi bulunmamaktadır⁹⁰.

Fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar da bir tarafın ticari işletmesi ile ilgili olması koşuluyla ticari dava sayılmaktadır. Buna göre nispi veya yarı nispi ticari davaların kapsamının belirlenmesinde bir ticari işletmenin işletilip işletilmediğinin tespiti çok önemli bir husustur⁹¹.

Ticari işletme kavramı, TTK'nin 11. maddesinde tanımlanmaktadır. Buna göre ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmelerdir. Kanuni tanımdan da anlaşılacağı üzere ticari işletme için bazı kriterler aranmaktadır. Ticari işletmeden bahsedebilmek için işletme unsuru (soyut bir faaliyetin aksine, ticari işletmenin bir organizasyon olduğu), devamlılık (tek seferlik, geçici, tesadüfen gerçekleştirilen faaliyetler yerine faaliyetin devamlı olması), bağımsızlık (başka bir işletmeye bağlı olmaksızın bağımsız faaliyet gösterme) ve esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutma (sınırı aşan düzeyde gelirin elde edilmesi değil, bu gelirin sağlanmasının hedeflenmesi) şartlarının mevcut olması gerekmektedir⁹².

Arabulucuya başvurulduğunda, arabulucunun ilk yapması gereken incelemelerden birisi, başvurunun ticari dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığını incelemektir. Buna göre yapılması gereken ilk değerlendirme işletmesel bir faaliyetin varlığının tespitidir⁹³. Ancak bir işletmenin ticari işletme olup olmadığını belirlemenin ve arabuluculuk için yapılan başvuruda ticari işletmenin varlığının tespitinin, arabuluculuk için öngörülen usullerin sınırını aştığı öğretide belirtilmektedir⁹⁴. Zira arabulucuya böyle geniş bir yetkinin tanınması hâlinde mahkemece ileride yapılacak incelemeler sonucunda uyuşmazlığın dava şartı arabuluculuğa tabi olduğu anlaşıldığı takdirde taraflar önemli zararlarla karşı karşıya gelebilecektir. Böyle bir yaklaşım ise arabuluculuk uygulamasının benimsenmesini kesintiye uğratacaktır⁹⁵.

Ticari davalarda dava şartı arabuluculuk ile ilgili bir diğer önemli husus ise objektif dava birleşmesi⁹⁶ hâlinde mahkemenin nasıl bir yol izlemesi gerektiğidir. Objektif dava birleşmesinde birbirinden

⁹⁰ Fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuğa tabi olan uyuşmazlıkların listesi için bkz. YILMAZTEKİN, Hasan Kadir / İNCE, Zeliha: "Dava Şartı Arabuluculuk Ekseninde Bazı Fikri Mülkiyet Hukuku Uyuşmazlıkları", *Terazi Hukuk Dergisi*, 2019, Cilt 14, Sayı 159, s. 2177.

⁹¹ ERYİĞİT, Harun: "Ticari Dava Şartı Olan Arabuluculuk Başvurularında Nispi Ticari Davanın Tespiti", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, Cilt 7, Sayı 2, s. 261.

⁹² Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. ÇELİK, Aytekin: *Ticaret Hukuku*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 2 vd.; ARKAN, s. 27; ŞENER, s. 4 vd.

⁹³ ERYİĞİT, s. 273.

⁹⁴ ERYİĞİT, s. 261.

⁹⁵ ERYİĞİT, s. 270.

⁹⁶ Objektif dava birleşmesi hakkında bkz. dpn. 71.

bağımsız asli taleplerin sayısı kadar dava bulunmaktadır. Bu durumda taleplerin tamamı dava şartı arabulucuya tabi olabileceği gibi taleplerden bir kısmı dava şartı arabuluculuğa tabiyken diğer kısmı tabi olmayabilir. Taleplerin hepsi dava şartı arabuluculuk kapsamında ise dava şartı eksikliği sebebiyle davanın usulden reddi gerekmektedir.

Taleplerin bazılarının dava şartı arabulucuya tabi olduğu hâllerde mahkemelerin farklı kararları bulunmaktadır. Bazı kararlarda bütün talepler açısından davanın reddine⁹⁷, bazı kararlarda taleplerin bir kısmının dava şartı arabuluculuğa tabi olmaması sebebiyle bütün taleplerin dava şartı arabuluculuk olmaksızın incelenmesi gerektiğine⁹⁸, bazı kararlarda ise arabuluculuk şartı olan talepleri içeren davaların ayrılıp bu talepler için usulden ret kararı verilmesine hükmedilmektedir⁹⁹. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin konuyla ilgili içtihadı, taleplerin bir kısmının dava şartı arabuluculuğa tabi olmaması sebebiyle diğer bütün taleplerin de dava şartı arabuluculuk olmadan incelenmesi gerektiği yönündedir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin bu içtihadı, diğer mahkemelerin karar gerekçelerine de yansımıştır¹⁰⁰.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin bu yöndeki içtihadına katılmak mümkün değildir. Zira objektif dava birleşmesinde her ne kadar görünürde tek bir dava olsa da talepler birbirinden bağımsız ayrı davaları oluşturmaktadır. Dolayısıyla her bir talep için dava şartları ayrı ayrı incelenmelidir. Buna göre taleplerden bir kısmının dava şartı arabuluculuk kapsamında olması durumunda bu talepler açısından arabuluculuğa başvuru şartı aranmalıdır. Dava şartına tabi olan talepler bakımından arabuluculuğa başvurulmadan dava açıldığı takdirde, bu talepler bakımından, davaların ayrılarak ayrı bir dosyada dava şartı noksanlığından dolayı usulden reddine karar verilmelidir. Diğer talepler için davaya devam edilmesi gerekmektedir¹⁰¹.

Konuyla ilgili son olarak şunu da belirtmek gerekir ki tecavüzün mevcut olmadığına tespiti davanın; tecavüzün durdurulması ve önlenmesi, tecavüzün tespiti, maddi ve manevi tazminat talepleri ile objektif dava birleşmesine konu olması mümkün değildir. Zira tecavüzün mevcut olmadığına tespiti davasında, davacı taraf; uyuşmazlığa konu şey üzerindeki fikri hak sahibi olmayıp, ticari faaliyette bulunan veya bulunacak olan girişimcidir. Diğer davalarda ise davacı taraf fikri hak sahibidir.

SONUÇ

Hukukumuzda ticari uyuşmazlıkların uzman mahkemeler önünde çözümlenebilmesi için ticari dava hükümlerine yer verilmiştir. Bir davanın ticari dava olmasının bu davaya ticaret mahkemesi olarak iş gören özel bir mahkemede bakılması ve bu uyuşmazlıkta özel usul kurallarının uygulanması olmak üzere iki önemli sonucu bulunmaktadır.

TTK'nin 4/1-d maddesinde belirtildiği üzere fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan hukuk davaları mutlak ticari davadır. Fikri mülkiyet mevzuatında ise bu kanunlardan doğan uyuşmazlıklarda ihtisas mahkemelerinin görevli olacağı düzenlenmektedir. Ancak bu uyuşmazlıkların ihtisas mahkemelerinde görülmesi, bu davaları ticari dava olmaktan çıkarmamaktadır.

⁹⁷ İstanbul BAM, 16. HD, T. 30.12.2019, E. 2019/2805, K. 2019/2879.

⁹⁸ İstanbul BAM, 16. HD, T. 09.04.2021, E. 2021/680, K. 2021/761; İstanbul BAM, 14. HD, T. 17.06.2021, E. 2021/305, K. 2021/798; Yargıtay, 11. HD, T. 09.12.2020, E. 2020/933, K. 2020/5776; Yargıtay, 11. HD, T. 10.06.2020, E. 2019/4851, K. 2020/2732; Yargıtay, 11. HD, T. 10.02.2020, E. 2019/3048, K. 2020/1093; Yargıtay, 11. HD, T. 17.02.2020, E. 2020/197, K. 2020/1578; Yargıtay, 11. HD, T. 29.05.2023, E. 2023/143, K. 2023/3288; Yargıtay, 11. HD, T. 15.05.2023, E. 2023/141, K. 2023/2953; Yargıtay, 11. HD, T. 23.03.2023, E. 2021/6300, K. 2023/1795.

⁹⁹ İstanbul BAM, 26. HD, T. 16.01.2020, E. 2019/2873, K. 2020/92; Bakırköy 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, T. 29.06.2020, E. 2020/135, K. 2020/104.

¹⁰⁰ İstanbul BAM, 14. HD, 02.06.2022, E. 2022/187, K. 2022/719; İzmir BAM, 20. HD, T. 23.03.2022, E. 2022/395, K. 2022/523; Ankara 5. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi, T. 22.10.2021, E. 2021/97, K. 2021/377; Bursa BAM, 5. HD, T. 21.12.2022, E. 2021/751, K. 2022/1982; Konya BAM, 6. HD, T. 03.03.2022, E. 2021/2164, K. 2022/286.

¹⁰¹ YILMAZTEKİN / İNCE, s. 2181; TANRIVER, Süha: "Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2019, Sayı 147, s. 136; KORKMAZ, Cansu: "Davaların Yığılmasında Dava Şartı Arabuluculuk İncelemesi", *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2022, Sayı 2, Prof. Dr. M. Fatih UŞAN'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, s. 1389.

Mahkemeler önlerine gelen uyuşmazlıkların çözümünde somut olaya uygulanacak hukuk normlarını belirlemekle yükümlüdür. Uyuşmazlığın temelini oluşturan dava sebeplerini inceledikten sonra hâkim hukuki sebebi tespit etmektedir. Hukuki sebep bazı hâllerde görevli mahkemeyi değiştirebilmektedir. Fikri ürünleri konu eden uyuşmazlıklarda da bu durum geçerlidir. Hâkimin hukuku resen uygulaması ilkesi gereği, uyuşmazlığa konu olaya uygulanacak hukuk normunu hâkim tayin etmektedir. Hâl böyle olunca da fikri mülkiyet hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda fikri ve sınai haklar hukuk mahkemesi veya asliye ticaret mahkemesi görevli olabilmektedir. Uyuşmazlığın esasını oluşturan dava sebebi ve hukuki sebep görevli mahkemeyi belirlemede önemli rol oynamaktadır.

Konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında dava şartı arabuluculuk söz konusudur. Buna göre konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit, istirdat taleplerini içeren fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan bir uyuşmazlıkta, dava açmadan önce arabulucuya başvurmak zorunludur. Fakat fikri mülkiyet mevzuatında düzenlenen; tecavüzün tespiti, tecavüzün önlenmesi, tecavüzün kaldırılması ve hükümsüzlük davalarında arabulucuya başvurmak zorunlu değildir. Zira bahsi geçen davalarda herhangi bir alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit, istirdat talebi bulunmamaktadır.

Fikri mülkiyet mevzuatından kaynaklanan alacak veya tazminat davaları ile tecavüzün durdurulması ve önlenmesi, tecavüzün tespiti davalarının birlikte açılması durumunda, kısaca objektif dava birleşmesi söz konusu olduğunda, dava şartı arabuluculuk konusunda uygulamada farklı kararların verildiği görülmektedir. Ancak objektif dava birleşmesinde talepler birbirinden bağımsız olup ayrı birer davayı oluşturmaktadır. Bu sebeple her bir talep bakımından dava şartı arabuluculuk ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Elif: “Objektif Dava Birleşmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2015, Sayı 117, s. 201-232.
- AKTÜRK, İpek Yücer: “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt 20, Sayı 2, s. 103-128.
- ARKAN, Sabih: *Ticari İşletme Hukuku*, 20. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015.
- AYHAN, Rıza / ÇAĞLAR, Hayrettin / ÖZDAMAR, Mehmet: *Ticari İşletme Hukuku*, 15. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- AYİTER, Nomer: *İhtira Hukuku*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1968.
- BAHTİYAR, Mehmet: *Ticari İşletme Hukuku*, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- BOLAYIR, Nur: *Medeni Usul Hukukunda Hâkimin Resen Uygulaması İlkesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- BOZER, Ali / GÖLE, Celal: *Ticari İşletme Hukuku*, 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015.
- BOZKURT, Tamer: *Ticari İşletme Hukuku*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- BÖRÜ, Levent / KOÇYİĞİT, İlker: *Ticari Dava*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- CEBE, Rohat / SUÇİN, Hayrettin: “Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarihçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi”, *Rast Müzikoloji Dergisi*, 2014, Cilt 2, Sayı 1, s. 120-127.
- ÇELİK, Aytakin: *Ticaret Hukuku*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- DELİDUMAN, Seyithan / ORUÇ, Yakup: “Ticari Davalar”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 99-110.
- DURAN, Osman: *Medeni Usul Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- ERCAN, İsmail: *Medeni Usul Hukuku*, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- ERDİL, Engin: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.
- ERYİĞİT, Harun: “Ticari Dava Şartı Olan Arabuluculuk Başvurularında Nispi Ticari Davanın Tespiti”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, Cilt 7, Sayı 2, s. 259-288.
- GÜNEŞ, İlhami: *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- İYİLİKLİ, Ahmet Cahit: “Hukuk Yargılamasında Dava Sebebi Üzerine Bir İnceleme”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 3, Sayı 2, s. 83-157.
- KARAMAN ODABAŞI, Fatma: *Uygulamada Fikri Mülkiyet Haklarının Haksız Rekabete Konu Olması*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- KENDİGELEN, Abuzer: “Yeni Türk Ticaret Kanununun Genel Olarak Değerlendirilmesi ve Başlangıç Hükümleri”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 16, Sayı 3, s. 1-29.
- KIYAK, Emre: *Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- KORKMAZ, Cansu: “Davaların Yığılmasında Dava Şartı Arabuluculuk İncelemesi”, *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2022, Sayı 2, Prof. Dr. M. Fatih Uşan’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, s. 1365-1406.
- KURT KONCA, Nesibe: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Asliye Ticaret Mahkemesi”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2013, Sayı 15, s. 79-125.
- KURU, Baki: *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, Cilt II, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, İstanbul, 2001.
- KURU, Baki / ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder: *Medeni Usul Hukuku*, 22. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.
- MANDICH, Giulio: “Venetian Patents (1450-1550)”, *Journal of the Patent Society*, 1948, Cilt 30, Sayı 3, s. 166-224.
- MERİÇ, Nedim: “Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, Cilt 4, Sayı 2, s. 23-63.

- MUŞUL, Timuçin: *Medeni Usul Hukukunda Terdit İlişkileri*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- OĞUZ, Arzu: “Fikri Mülkiyet Hakları ve Geleneksel (Yerel) Bilgi ve Folklorun Hukuki Korunması”, *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi*, 2009, Cilt 9, Sayı 3, s. 10-52.
- ÖZEKES, Muhammet: “Dava Dilekçesinde Hukuki Sebep Bildirmek Zorunludur”, *Haluk Konuralp Anısına Armağan*, Cilt 1, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 745-781.
- ORTAN, Ali Necip: “Teknik Ekonomik ve Sosyal İlerleme Açısından Patent Sisteminin Yeri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 1985, Cilt 13, Sayı 2, s. 63-101.
- ÖZDEN MERHACI, Selin: “Sınai Mülkiyet Kanunu Bakımından Geleneksel Ürün Adları ve Bu Adlar Üzerindeki Korumanın Niteliği”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2023, Sayı 54, s. 289-314.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Medeni Usul Hukuku*, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.
- PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / ÖZEKES, Muhammet: *Medeni Usul Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.
- POROY, Reha / YASAMAN, Hamdi: *Ticari İşletme Hukuku*, 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.
- SULUK, Cahit: “Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Tasarımların Kümülatif Olarak Korunması (Çoklu Koruma)”, *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi*, 2001, Cilt 1, Sayı 3, s. 43-72.
- SULUK, Cahit: “Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Hukukunda Tescilsiz Sınai Ürünlerin Haksız Rekabet Hükümleri ile Korunması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 157-174.
- SULUK, Cahit / KARASU, Rauf / NAL, Temel: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal: *Tasarımların Haksız Rekabet Hükümlerine Göre Korunması*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2014.
- ŞENER, Oruç Hami: *Ticari İşletme Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- TANRIVER, Süha: “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2019, Sayı 147, s. 111-142.
- TEKİNALP, Ünal: *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet / KAYA, Arslan / KENDİGELEN, Abuzer / NOMER ERTAN, Nedret Füsün: *Ticari İşletme Hukuku*, 5. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO): *WIPO intellectual property handbook*, WIPO Publication, Cenevre, 2004 (<https://tind.wipo.int/record/28661>, ET: 18.04.2023).
- YILDIZ, Burçak: “Sınai Mülkiyet Kanunu Açısından Geleneksel Ürün Adları”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 9, Sayı 1, s. 27-60 (Geleneksel Ürün Adları).
- YILDIZ, Ozan Ali: “Telif Hukuku ve Haksız Rekabet Hukuku Çerçevesinde Eser Adlarının Korunması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2020, Cilt 26, Sayı 2, s. 1371-1387 (Eser Adlarının Korunması).
- YILMAZTEKİN, Hasan Kadir / İNCE, Zeliha: “Dava Şartı Arabuluculuk Ekseninde Bazı Fikri Mülkiyet Hukuku Uyuşmazlıkları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2019, Cilt 14, Sayı 159, s. 2171-2185.